

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Srovnání (porovnání) postavení žen v Turecku a v Evropě (ČR) a
případné partnerství

Bc. Kateřina Nehybová

Diplomová práce

2020

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Kateřina Nehybová**
Osobní číslo: **H17374**
Studijní program: **N7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Resocializační pedagogika**
Název tématu: **Srovnání (porovnání) postavení žen v Turecku a v Evropě (ČR) a případné partnerství**
Zadávající katedra: **Katedra věd o výchově**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Diplomová práce se zabývá postavením žen ve společnosti v Turecku a postavením žen ve společnosti v Evropě (České republice) s jejich následným porovnáním. Práce je v první části zaměřena na terminologii a úvod do této problematiky. Práce čerpá převážně ze zkušeností a srovnání pohledů studentů z Turecka na postavení žen v Evropě a postavení žen v Turecku. Také čerpá ze zkušeností studentů z České republiky, kteří měli možnost pobývat několik měsíců v Turecku. Jejich zkušenosti a pohledy jsou sesbírány formou polostrukturovaného rozhovoru, případně dotazníku s polouzavřenými otázkami.

Druhá část diplomové práce se zabývá problematikou partnerství smíšených párů. Práce nastíní i problematiku tradic, mýtů, kulturních návyků a zvyklostí a s tím spojených rozdílů, se kterými se smíšené páry musí potýkat. Data jsou nasbírány formou kvalitativního výzkumu metodou rozhovoru.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Hendl, Jan. **Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. 437 stran. ISBN 978-80-262-0982-9.**

Lyons, Jonathan. **Islam through Western eyes: from the crusades to the war on terrorism. New York: Columbia University Press, 2012. x, 260 s. ISBN 978-0-231-15894-7.**

Oates-Indruchová, Libora, ed. **Dívčí válka s ideologií: klasické texty angloamerického feministického myšlení. Překlad Hana Hájková. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998. 304 s. Studijní texty; sv. 18. ISBN 80-85850-67-2.**

Potměšil, Jan. **Šar'a: úvod do islámského práva. 1. vyd. Praha: Grada, 2012. 219 s. ISBN 978-80-247-4379-0.**

Kropáček, Luboš. **Duchovní cesty islámu. Šesté, opravené vydání. Praha: Vyšehrad, 2015. 305 stran. ISBN 978-80-7429-598-0.**

Vedoucí diplomové práce: **prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.**
Katedra věd o výchově

Datum zadání diplomové práce: **1. dubna 2018**

Termín odevzdání diplomové práce: **30. června 2019**

L.S.

prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.
děkan

ing. Jaroslav Myslivec, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 27. listopadu 2017

Čestné prohlášení

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na mou práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s §47b zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů a směrnicí Univerzity Pardubice č. 9/2012, bude práce zveřejněna v Univerzitní knihovně a prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne

Bc. Kateřina Nehybová

Poděkování

Děkuji vedoucímu prof. PhDr. Karlu Rýdlovi CSc. za pomoc, užitečné rady, odborné vedení práce a jeho přístup. Dále děkuji všem svým respondentům, kteří se dobrovolně účastnili rozhovorů. A také děkuji i mé mamince a celé rodině za velkou podporu a pomoc při studích.

Anotace

NEHYBOVÁ, K. *Srovnání (porovnání) postavení žen v Turecku a v Evropě (ČR) a případné partnerství*. Pardubice: Filozofická fakulta, Univerzity Pardubice, 2020. 97s. Diplomová práce.

Diplomová práce se zabývá srovnáním (porovnáním) postavení žen v Turecku s postavením žen v Evropě (ČR) a případným partnerstvím. Práce čtenáře seznámí s problematikou kultury, náboženstvím nebo rolí ženy ve společnosti od minulosti až po současnost, s problematikou rodiny, feminismem, s rolí ženy ve společnosti pohledem studentů a s partnerstvím smíšených párů. V praktické části jsou představeny rozhovory s respondenty, jejich analýza i interpretace.

Klíčová slova: náboženství, komparace, ženy, Turecko, Česká republika, partnerství

Annotation

NEHYBOVÁ, K. *Comparison of the status of women in Turkey and women in the Czech Republic and eventual partnership*. Pardubice: Faculty of Arts, University of Pardubice, 2020. 97p. Master's thesis.

The diploma thesis deals with the comparison of the position of women in Turkey and Europe (Czech Republic) and the possible partnership. The work introduces the reader to the issues of culture, religion, the role of women in society from the past to the present. The issues of family, feminism, the role of women in society through the eyes of students and partnerships of mixed couples. The practical part presents interviews with respondents, their analysis and interpretation.

Key words: religion, comparison, women, Turkey, Czech Republic, partnership

Obsah

Úvod.....	10
1. Úvod do problematiky	12
1.1 Definice kultury	12
1.1.1 Typologie pojmu kultura.....	12
1.2 Náboženství.....	14
1.2.1 Úvod do křesťanství.....	17
1.2.2 Úvod do islámu	19
1.2.3 Islám vs. Křesťanství	20
1.3 Role ženy v minulosti až po současnost.....	21
1.3.1 Role ženy v křesťanství (dle starého zákona - judaismu)	22
1.3.2 Role ženy v křesťanství (dle nového zákona)	22
1.3.3 Role ženy v islámu	23
1.4 Rodina	25
1.4.1 Funkce rodiny v křesťanství.....	25
1.4.2 Funkce rodiny v islámu	26
1.4.3 Islám a mnohoženství.....	26
2. Feminismus.....	28
2.1 Islámský feminismus.....	29
2.2 Feminismus a jeho současné podoby	31
2.2.1 Genderově reformní feministické teorie	31
2.2.2 Feministické teorie genderově motivovaného odporu	31
2.2.3 Feministické teorie motivované vzpoury	31
3. Srovnání (porovnání) žen ve společnosti očima českých a tureckých studentů	32
3.1 Výsledky dotazníkového šetření	32
4. Partnerství smíšených párů	39
4.1 Okolnosti vzniku (smíšených) partnerských vztahů	39

4.2	Problematika tradic a hodnot	40
5.	Praktická část	42
5.1	Metodologie diplomové práce.....	42
5.2	Cíle výzkumného šetření.....	42
5.3	Etika výzkumného šetření.....	43
5.4	Výzkumný soubor	43
5.5	Způsob analýzy dat	44
5.6	Rozhovory s páry	44
	5.6.1 Situace, při kterých se páry seznámily. Jak probíhal začátek a vývoj vztahu? 45	
	5.6.2 Popis důvodů, co partnery navzájem přitahovalo/odpuzovalo.....	48
	5.6.3 Přijetí/nepřijetí partnera mezi rodinu, přátele a širší sociální okolí.	50
	5.6.4 Zjistit jaký jazyk je ve vztahu nejvíce užívaným komunikačním prostředkem a zdali existuje jazyková bariéra.....	53
	5.6.5 Popis života dle odlišného kulturního vzorce: rozdílné kulturní a náboženské tradice nebo svátky, přijetí tradic „nových“ či změna tradic dosavadních ...	55
	5.6.6 Popis rozdílnosti v sociálních aspektech a jejich překonávání.....	59
	5.6.7 Popis problematiky cizinců na trhu práce v ČR	65
	5.6.8 Popis byrokratických problémů.....	66
	5.6.9 Děti a budoucnost.....	67
	5.6.10 Důvěra ve vlastní vztah	72
5.7	Interpretace výsledků výzkumu	74
	5.7.1 Seznámení a vývoj vztahu.....	74
	5.7.2 Důvody zalíbení/nezalíbení partnerů.....	74
	5.7.3 Přijetí / nepřijetí partnera okolím	75
	5.7.4 Jazyk a jazyková bariéra.....	75
	5.7.5 Popis života dle odlišného kulturního vzorce.....	76
	5.7.6 Rozdílnost v sociálních aspektech a jejich překonávání	76

5.7.7	Ekonomická situace, trh práce a případné byrokratické problémy	77
5.7.8	Výchova dětí a budoucnost rodiny	77
5.7.9	Důvěra ve vlastní vztah	78
5.8	Shrnutí výsledků.....	78
Závěr	80
Seznam použité literatury.....		81
Seznam obrázků		84
Seznam tabulek		84
Přílohy.....		85
Písenný souhlas pro účastníky výzkumu		85
Written agreement for research participant.....		85
Originály rozhovorů v anglickém jazyce		86

Úvod

Diplomová práce je zaměřená na dva různé a velice odlišné světy. Jeden svět je nám blízký. Je to ten „náš“ západní svět vycházející z křesťanské kultury a jejích hodnot. Je protkán křesťanskými tradicemi, křesťanskou mentalitou a sociokulturním vzorcem. Naše česká společnost, která je převážně ateistická, vychází ze společnosti křesťanské. Dalším světem, kterým se bude diplomová práce zabývat, je svět vycházející z kultury Islámské. S tímto světem jsem se setkala, když jsem odjela na svůj první studijní pobyt do ciziny (Litvy). Studovala zde i početná skupina tureckých studentů.

Přátelské vztahy, které jsem si v zahraničí vytvořila, mi zůstaly doposud. V této skupině jsem si našla přátele. Chodíme spolu již čtvrtým rokem. Jako partneři jsme překonávali mnoho překážek (pojetí společnosti, vyznávání odlišných hodnot, různé názory a náhledy, práva a povinnosti...). Abychom spolu mohli být, museli jsme se poznávat navzájem a zároveň jsme museli poznávat i prostředí, ze kterého ten druhý pochází. Propojujeme dvě dost odlišné kultury. Ty jsou navíc ovlivněny společenským klimatem, rodinou, tradicemi, náboženstvím... Navíc jsou od sebe vzdáleny přes 3 000 km.

Díky novým přátelům jsem si začala uvědomovat, že svět nelze vnímat jen z mého úhlu pohledu. Myslím, že i oni se začali dívat „jinýma“ očima. Ukazovali jsme si totiž různé světy. Navzájem jsme se začali obohacovat. A vlastně díky tomu člověk zjistil, že toho zatím poznal poměrně málo. Přátelství s tureckými studenty mi dává mnoho - rozšířený pohled a jiné cítění pro věci, které jsem dříve vnímala odlišným způsobem. Myslím, že toto obohacení je vzájemné, že se tyto různé světy snažíme navzájem pochopit a tolerovat rozdílnosti.

Protože v naší evropské společnosti není pohled na muslimskou společnost nikterak kladný, rozhodla jsem se, že se na tuto problematiku zaměřím. V teoretické části diplomové práce konkrétně na problematiku postavení žen v těchto společnostech. Jak je na ženy pohlíženo, jaká mají práva, povinnosti. Zda v některé z těchto společností můžeme mluvit o případné diskriminaci žen apod. Rozhodla jsem se také, že tuto problematiku rozeberu z pohledu studenta - cizince, který měl možnost žít v dané kultuře delší dobu.

Teoretická část diplomové práce se zaměří na pojmy jako je kultura, náboženství, rodina a úloha ženy v daném prostředí.

Praktická část diplomové práce bude zaměřena na případné partnerství/manželství, na možnosti fungujícího partnerství s lidmi z tak odlišného prostředí. Ke zjištění tohoto

výzkumného cíle jsou použity rozhovory. Ve společnosti je totiž tato problematika jednostranně interpretována. Nahlíží se na ní s předsudky a neobjektivně. K tomuto úhlu pohledu přispívají i některé knihy a filmy jako např. „Bez dcerky neodejdu“¹, trilogie „Princezna Sultana“² apod. Tyto knihy mám přečtené. Jsou napínavé po celou dobu čtení, hlavní postavy prožívají dost hororové situace. Čtenáře přitahují tyto tragické příběhy. Bohužel knihy s touto tematikou s dobrým koncem neznám. Věřím, že jsou i příběhy se šťastným koncem, ale knihu se šťastným koncem by lidé nejspíš nečetli, nevzbudila by zájem. Čtenáři vyhledávají tragické příběhy. Doba, ve které žijeme, je bohužel takto nastavená a příběhy bez akce nejsou tak vyhledávané.

¹ MAHMOODY, Betty a HOFFER, William. Bez dcerky neodejdu. Překlad Anna Thomasová. Vydání sedmé (v Euromedia páte). Praha: Euromedia Group, a.s., 2018. 366 stran. ISBN 978-80-7617-121-3.

² SASSON, Jean. Princezna Sultana: život pod závojem. Překlad Marie Frydrychová. Vyd. 2., V nakl. Levné knihy 1. Praha: Levné knihy, 2010. 253 s. ISBN 978-80-7309-892-6.

1. Úvod do problematiky

V této části diplomové práce se budu věnovat vymezení pojmů kultura, náboženství, rodina a postavení ženy z různých úhlů pohledu.

1.1 Definice kultury

Pojem kultura se už od pradávna rozvíjí. Původní výraz vznikl z latiny, konkrétně ze slova „colere“ a používal se v souvislostech s obděláváním zemědělské půdy. Jednalo se o vše, co bylo uměle vytvořeno a bez zásahu člověka by to v přírodě neexistovalo. Jiný význam pro pojem kultura přinesl římský filozof Marcus Tullius Cicero roku 45 př. n.l. a ten nazval kulturu kulturou ducha. Tímto začal být pojem kultura spojován s charakteristikou lidské vzdělanosti. Ve středověku se pojem moc neužíval, a pokud ano, byl spíše spojován s „uctíváním“. Po nástupu renesance a humanismu se termín spojoval se zdokonalováním lidských schopností. Během 18. století se rozšířil pojem mezi filozofy a historiky a chápal se jako oblast lidské existence, která je v protikladu k přírodě. Další významný zvrat nastal s dílem Edwarda Burnetta Tylora: „Kultura nebo civilizace... je komplexní celek, který zahrnuje poznání, víru, umění, právo, morálku, zvyky a všechny ostatní schopnosti a obyčeje, jež si člověk osvojil jako člen společnosti.“³ Tato definice je považována za počátek vědecké revoluce. Kultura je něco, co člověka odlišuje od zvířete. Nemusí se vždy jednat pouze o hodnoty pozitivní. Kulturu můžeme chápat i jako způsob přetváření světa člověkem.

1.1.1 Typologie pojmu kultura

a) Tradiční axiologické pojetí kultury

Takovéto pojetí pojmu kultura je výhradně hodnotící. Omezuje se pouze na sféru pozitivních hodnot, které člověku pomáhají ke kultivaci a humanizaci. Jsou zde zahrnuty oblasti duchovna, umění, vědy, výchovy, literatury apod.

b) Globální antropologické pojetí kultury

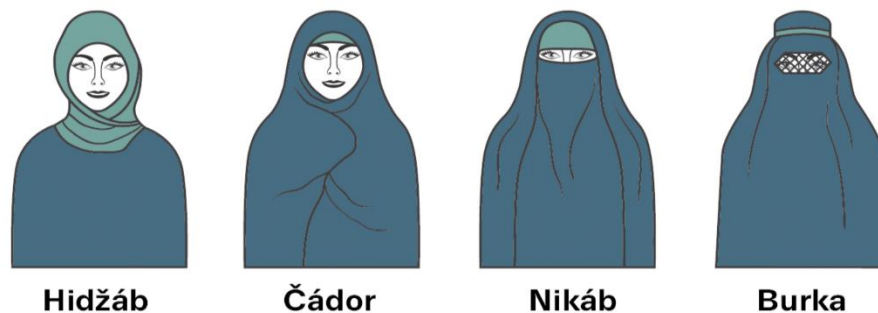
Zahrnuje veškeré hodnoty výše zmíněné, ale také nadbiologické prostředky a mechanismy, díky nimž se člověk adaptuje na okolní prostředí. Neexistuje zde hodnotící funkce. Díky tomuto pojetí lze zkoumat jakékoliv sociokulturní systémy typické pro určitou společnost.

³ SOUKUP, Václav. Přehled antropologických teorií kultury. Vyd. 2. Praha: Portál, 2004. s. 14

c) Redukcionistické pojetí kultury

Toto pojetí kultury se oproti globálnímu pojetí snaží spíše redukovat obsah pojmu. Snaží se zahrnout menší část pojmu, ale odhalit více jako systém znaků a symbolů, které sdílela určitá společnost. ⁴

Já zkoumám a poznávám tureckou/muslimskou kulturu hlavně v pojetí globálním. Pozoruji a studuji jejich způsob života, který je pro ně typický, a následně srovnávám s naším způsobem života. Turecko je rozlehlá země. Skrývá v sobě mnoho a mnoho rozdílných kultur např. kultura smíšená s kurdskou, arabskou, syrskou, případně tureckou ze západu či tureckou z východu. Na první pohled je možná Turecko jedna země, ale na pohled druhý uvidíte, že lidé žijící v jedné zemi nemají své tradice, chování i způsob života stejný. Nejvíce nasbíraných zkušeností, které mám z Turecka, jsou z oblasti Mardinu. Jedná se o jihovýchodní část Turecka u hranic se Sýrií. Právě v této části se stále drží tradiční způsob života, avšak představa, že zde chodí ženy zahalené do černého v podobě burky je mylná. Obecně lze říci, že pokud se jedná o tureckou ženu žijící tradičnějším způsobem života, bude mít na hlavě uvázaný šátek, případně hidžáb. Pokud jsem zde potkala ženy v burce, nikábu, či čádoru, byly to nejčastěji ženy ze Sýrie. Pro dokreslení situace pomůže obrázek níže.

Obrázek 1 - Základní způsoby zahalování muslimských žen

Zdroj: https://d39-a.sdn.cz/d_39/c_img_G_F/pedYJ.png.

⁴ SOUKUP, Václav. Přehled antropologických teorií kultury. Vyd. 2. Praha: Portál, 2004. s. 15-16

1.2 Náboženství

Náboženství je určité nadpřirozeno či abstraktno, které ve stejné nebo obdobné podobě sdílí určitá skupina obyvatel. Nelze napsat jedinou definici pojmu náboženství. Žádná definice nebyla celoplošně přijata a v podstatě každý badatel vytvořil svoji definici náboženství. Náboženství je zkoumáno oborem, který se nazývá religionistika. Vědecký pohled se snaží popsat teologie. Několik vybraných definic pojmu náboženství:

a. „Gottlieb Fichte

Náboženství je poznání; objasňuje člověka sobě samému, odpovídá na nejvyšší otázky, které vůbec mohou být vzneseny, a přináší tak člověku dokonalou jednotu se sebou samým a skutečné posvěcené mysli.

b. Sigmund Freud

Náboženství je kolektivní neuróza, respektive funkce individuální psychiky, jež produkuje bohy, kteří mají za úkol těšit a uspokojovat dětinské touhy dospělého.

- Více rozebrané definici tohoto tématu můžeme najít v díle *Obsessive Actions and Religious Practices* z roku 1907.

c. Clifford Geertz

Náboženství je 1) systém symbolů, které 2) v lidech ustavují silné, pronikavé a dlouhotrvající nálady a motivace tím, že 3) formulují pojmy obecného řádu bytí a 4) obdařují tyto pojmy takovým nádechem skutečnosti, že 5) se tyto nálady a motivace zdají jedinečně realistické.

- Tuto definici můžeme vyčíst z *Interpretace kultur: vybrané eseje*.

d. Karel Marx

Náboženská bída je výrazem jednak skutečné bídy, jednak protestem proti skutečné bídě. Náboženství je povzdech utlačovaného tvora, cit bezcitného světa, duch bezduchých poměrů. Náboženství je opium lidu.

- Definice K. Marxe nacházíme v díle Úvod ke kritice Hegelovy filozofie práva z roku 1843.

e. Rudolf Otto

Jádro všech náboženství tvoří posvátno, které je vlastní každým náboženstvím. Náboženství je pak vztah člověka k posvátnému.

- Kniha Posvátno: Iracionalita v ideji božství a její poměr k racionalitě z roku 1917.

f. Ivan Štampach

Náboženství je reálný, životní, osobní vztah člověka k transcendentní zkušenosti.

- Dílo: Malý přehled náboženství z roku 1992. ⁵

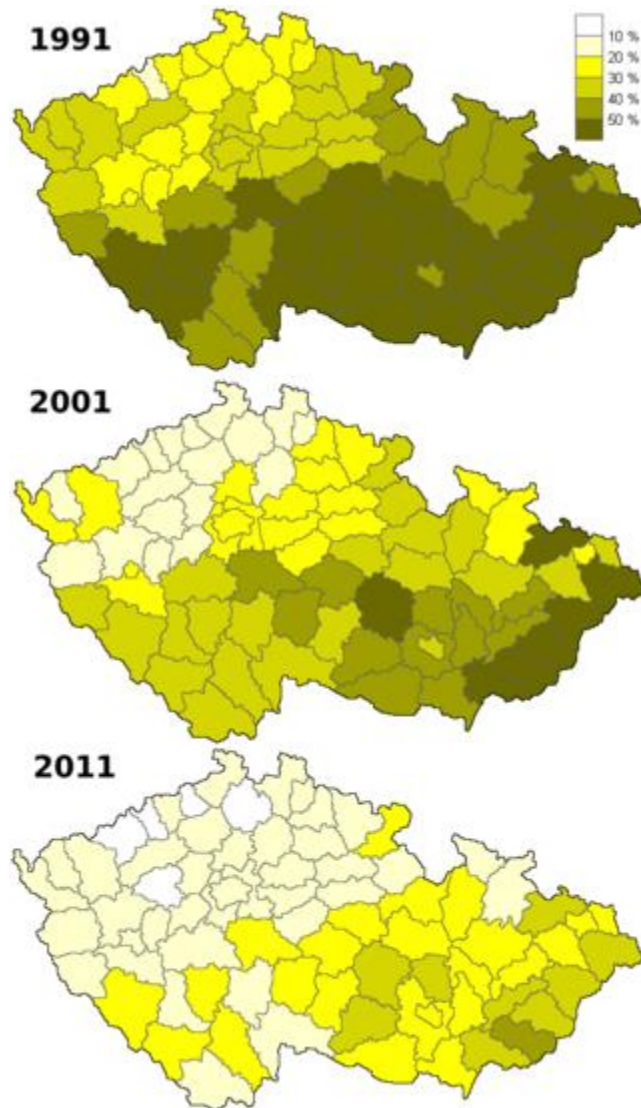
Tato diplomová práce se však zabývá konkrétním náboženstvím - křesťanstvím a islámem. Obě tato náboženství jsou velká a světová. Konflikt mezi nimi je dlouhodobý. Střídá se období válek s obdobím klidnějším. V moderní době postupně ustoupil do pozadí. Nyní se ale tato problematika opět dostává do popředí - hlavně z důvodů migrační krize, teroristických útoků apod.

Tato dvě náboženství mají společné rysy a i přesto jsou ve vzájemném konfliktu. Vyznávají osobního Boha, hlásí se k velmi podobným mravním hodnotám a jsou „příbuznými“ ve světové civilizaci. Za spory může pravděpodobně křesťanství, které islám nechce pochopit a respektovat. Islám křesťanství uznává, avšak pokládá ho za náboženství zastaralé, které je nahrazeno právě islámem. Situace se lehce změnila po bitvě Turků u Vídně, kdy křesťanství začalo brát v potaz postavu Muhammada a veškerou islámskou věrouku jako takovou. Zatímco křesťanský pohled na islám se stále měnil, islámský pohled na křesťanství stagnuje a nemění se.

Evropa je jeden ze šesti světadílů. Protože je už po dlouhá staletí křesťanství v Evropě zakořeněné, budeme tedy pro účely diplomové práce chápat Evropu jako společnost

⁵ Náboženství – základní informace: Příklady definic náboženství. Národní informační centrum pro mládež [online]. Praha, 2017, 26 Únor 2018 [cit. 2020-01-08]. Dostupné z: <http://www.nicm.cz/nabozenstvi-zakladni-informace>.

křesťanskou (křesťanství tu převládá).⁶ Ačkoliv my (Česká republika) jsme společnost převážně ateistická, mají naše hodnoty, postoje, tradice i mravy základy v křesťanství. Většina Čechů však svátky jako Vánoce, Velikonoce apod. vnímá spíše jako tradici a ne jako svátky náboženské. Níže můžeme vidět snižující se podíl věřících od roku 1991.

Obrázek 2- Podíl věřících obyvatel v okresech od roku 1991

Zdroj: cs.wikipedia.org/wiki/Náboženství_v_Česku#/media/Soubor:Věřící_-_sčítání.png.

⁶ ŠTAMPACH, Odilo Ivan. Přehled religionistiky. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008. 237 s. 106.

Územní rozdíly věřících i v současnosti odpovídají těmto starším mapám. V závislosti směrem na východ věřících občanů přibývá.⁷ Aktuálnější data se dozvíme při dalším sčítání lidu, které by mělo proběhnout roku 2021 (po 10 letech).

1.2.1 Úvod do křesťanství

Jedná se (stejně jako v islámu) o monoteistické náboženství. To znamená, že víra je soustředěna jen na jednoho boha. Křesťanství navazuje na judaismus (židovské náboženství) a soustřeďuje se na život Ježíše, který je vnímán jako spasitel. Ježíš se narodil Panně Marii. Stal se kazatelem na území dnešního Izraele (stát, který vyhlásil nezávislost roku 1948, ale nebyl uznán 32 státy OSN včetně Turecka⁸). Později byl v Jeruzalémě Římany ukřižován.

Ke křesťanství se hlásí zhruba 1/3 lidstva. V Evropě, Americe a Austrálii silně převažuje. Vyskytuje se ale i v ostatních světadílech. Křesťanství se větví na různá vyznání a různé směry.⁹

Všichni křesťané věří v jednoho boha a Ježíše Krista uznávají jako Spasitele a syna Božího. Věří v odpuštění, spásu i druhému příchodu Ježíše. Jeden bůh má však 3 podoby - Bůh Otec, Syn a Duch svatý. Bůh vytvořil vesmír i zemi a lidem dal život. Člověk však zhřešil a dostalo se mu smrti. Bůh lidu poslal spasitele Ježíše (ve kterém sám bůh přebýval). Ježíš kvůli člověku zemřel a tím přinesl odpuštění a vykoupení. Bůh pak Ježíše po 3 dnech vzkřísil a po 40 dnech ho nechal vstoupit na nebe. Jeho učedníkům poslal Ducha svatého. Druhý Kristův příchod je očekáván na konci světa, bude soudit živé a mrtvé.

Křesťané vytvářeli různá společenství a tím začaly vznikat církve. Tvořily se na různých místech. V jejich čele stáli biskupové. Ti se od 4. století scházeli a formulovali oficiální vyznání víry. V 5. století začalo docházet ke sporům (chápání postavy Ježíše Krista). Později došlo k rozchodu hlavního proudu a východních církví. Křesťanský východ je

⁷ Náboženské vyznání obyvatelstva. Český statistický úřad [online]. 2004, 30.6.2004 [cit. 2020-01-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/57004fa0f>.

⁸ Seznam států s žádným nebo částečným mezinárodním uznáním: Členské státy OSN neuznané alespoň jedním jiným členským státem OSN. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 26. 8. 2018 [cit. 2020-01-09]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_st%C3%A1t%C5%AF_s_%C5%BE%C3%A1dn%C3%BDm_nebo_%C4%8D%C3%A1ste%C4%8Dn%C3%BDm_mezin%C3%A1rodn%C3%ADm_uzn%C3%A1n%C3%ADm.

⁹ ŠTAMPACH, Odilo Ivan. Přehled religionistiky. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008. 237 s. 106.

charakteristický církví pravoslavnou (ortodoxní). Na západě převažuje církev katolická. Obě církve se však považují za pokračování hlavního proudu. Církev katolická začala zavádět dogmata, snažila se o centralizaci a soupeřila se světskou mocí. Založila teologické a filozofické školy i řeholní řády. Jako reakce na tuto skutečnost vznikala různá hnutí. U nás to bylo např. hnutí husitské. V 16. století se západní křesťanství rozdělilo (dle reakce na reformy). Část, která reformy přijala, se označuje jako církev protestanská. Jednotlivé církve jsou na sobě nezávislé. Mají ale mezi sebou dlouhodobé spory, které v určitých obdobích dějin přerostly v náboženské války. Ve 20. století bylo založeno ekumenické hnutí, které slouží pro spolupráci jednotlivých církví.¹⁰

1.2.1.1 Vybrané Křesťanské svátky

Vánoce – narození Ježíše Krista

Velikonoce – vzkříšení Ježíše Krista

Nanebevzetí Páně – 40 dní po Velikonocích

Letnice (Svatodušní svátky) – 10 dní po Nanebevzetí – Soslání Ducha svatého¹¹

1.2.1.2 Křesťanské desatero

- Nebudeš mít jiné bohy než mne.
- Nevezmeš jména Božího nadarmo.
- Pomni, abys den sváteční světil.
- Cti otce svého i matku svou, abys dlouho žil a dobře se ti vedlo na zemi.
- Nezapomeneš.
- Nesesmilníš.
- Nepokradeš.
- Nepromluvíš křivého svědectví.
- Nepožádáš manželky bližního svého.
- Nepožádáš statku bližního svého.¹²

¹⁰ ŠTAMPACH, Odilo Ivan. Přehled religionistiky. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008. 237 s.111-114.

¹¹ Křesťanství. *Společenské vědy: Otázky ze společenských věd k maturitě* [online]. [cit. 2020-01-09]. Dostupné z: <https://zsv-maturita.cz/krestanstvi/>.

¹² Desatero přikázání Božích. *Víra.cz: Z víry čerpat sílu k životu* [online]. 2012, 9.2.2012 [cit. 2020-01-09]. Dostupné z: <https://www.vira.cz/texty/clanky/desatero-prikazani-bozich>.

1.2.2 Úvod do islámu

Islám je také monoteistické náboženství. Samotné toto slovo znamená „odevzdání se do vůle Boží“. Vznik tohoto náboženství se datuje s nástupem Muhammada. Muslimové však věří, že tu islám byl i dříve, jen se nejednalo o tak rozšířené náboženství. Až s postavou Muhammada se rozšířilo a dostalo se do většího povědomí. Vznikající islám přijímal některé rysy židovského a křesťanského náboženství. V Mekce začal Muhammad hlásat zjevení, které mu seslal anděl Gabriel. Lidé ho nebrali vážně a označovali ho za blázna. Muhammad se rozhodl odejít do Medíny, kde byl uznán jako nejvyšší hlava tvořící islámskou společnost. Vliv Islámu sílil, dobyl si Mekku. Po smrti Muhammada se muslimové rozdělili na dva tábory. Jeden tábor (sunnité) považoval za nástupce Muhammada jeho přítele a tchána Abú Bakra s titulem chalífa. Druhý tábor (šííti) uznali jako nástupce nejbližšího příbuzného, manžela dcery Fátimy, Alího b. Abího Tálíba. Toto rozdělení muslimů trvá dodnes.¹³

1.2.2.1 Vybrané Islámské svátky

Ramadán – 9. měsíc islámského lunárního kalendáře zvaného hidžra. Je to měsíc vyhrazený pro půst. Tento svátek spadá do 5 pilířů Islámu a při tomto svátku Bůh poprvé skrze archanděla Gabriela promluvil k Muhammadovi. Svátek se posouvá každý rok o 12 dní dopředu.

Íd al-adhá (Kurban bayrami – turecky) – svátek obětování. I tento svátek se každý rok posouvá o 12 dní. Muslimové vzpomínají na proroka Ibrahíma (Abraháma), který obětoval vlastního syna Ismáíla (Izmaela). (Záměna jmen z židovské a křesťanské tradice). Svátek trvá 4 dny a v Turecku se obětovávají kozy, ovce, býci. Záleží na tom, jak je rodina zámožná. Následně se maso rozdělí v rodině, s přáteli, sousedy a chudým lidem.¹⁴

1.2.2.1 Pět pilířů islámu

Okruh vztahu mezi člověkem a Bohem (ibádát), kam spadá 5 nejpodstatnějších znaků islámu:

- Vyznání víry (šaháda)

¹³ KROPÁČEK, Luboš. Duchovní cesty islámu. Šesté, opravené vydání. Praha: Vyšehrad, 2015. 305 stran.s. 9-27.

¹⁴ KHIDAYER, Emíre. Život po arabsku. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 2012. s. 14-29

- Modlitba (salát)
- Náboženská daň (zakát)
- Půst v měsíci ramadánu (sawm)
- Pout' do Mekky (hadždž)¹⁵

1.2.3 Islám vs. Křesťanství

V předešlých kapitolách bylo stručně představeno křesťanství i islám. V této kapitole bude poukázáno na rozdíly, vzájemné nepochopení i spojitosti těchto dvou významných náboženství.

Islám odmítá křesťanské tvrzení o svaté trojici. Vyznává Boha jako jediného a ničím nenahraditelného stvořitele nebe i země, nikoliv jako otce lidu ani otce Ježíše. Bůh je pro lid vždy Pánem.

Korán (svatá kniha islámu) věnuje velkou pozornost postavě Ježíše Krista. Korán ho nazývá jako Ísá, al-Masih, Mesiáš či Kristus. Vedle Ježíše se také zmiňuje o Panně Marii, jeho matce, která ho neposkvrněně porodila. Z koránu vyplývá, že muslimové nevěří v ukřižování Ježíše. Situaci vysvětlují tak, že byl ukřižován někdo jiný, Ježíšovi velmi podobný člověk. Muhammad hlásal, že bůh vzal Ježíše Krista (Ísa) nanebevzetí už v mládí. Také věřil, že Ježíš Kristus na konci světa opět přijde. Mezi šíity je příchod Ježíše Krista opět na zem zakořeněn velice silně. Sunnitě to berou spíše jako „pohádku“.

Ježíše muslimové uznávají pouze jako proroka, nikoliv jako syna božího. Islám se formoval mimo jakýkoliv fungující stát, proto má velice dobře propracovaný všestranný legislativní systém. Za nadvlády islámu nebyli křesťané ani židé násilím nuceni ke změně víry – byli bráni za „vlastníky Písma“, tedy za náboženství zjevená. Islám je brán jako náboženství nejmladší a nejvyšší. Křesťané platili daně za hlavu, měli právo na ochranu života i majetku a nesloužili v armádě. V určité době se křesťané museli od muslimů odlišovat šatstvem a platila pro ně různá omezení. Jindy naopak mohli pracovat i ve vysokých státních funkcích. Křesťan se nesměl oženit s muslimkou. Sňatek muslima s křesťankou byl dle šarií povolen.

¹⁵ KROPÁČEK, Luboš. Duchovní cesty islámu. Šesté, opravené vydání. Praha: Vyšehrad, 2015. 305 stran.s. 91.

Názory islámu na křesťanství byly v podstatě vždy totožné. Názory křesťanství na islám byly rozdílné. Záleželo na zkušenostech jednotlivých částí Země. Jinak ho vnímali křesťané v Evropě, jinak v Byzanci a jiné stanovisko zaujímal křesťané na východě. Nejdříve si křesťané novou situaci s novým náboženstvím neuvědomovali. Dokonce někteří obyvatelé, kteří církve neuznávali, přicházející Araby vnímali jako osvoboditele (např. v Sýrii, Egyptě).

Příchozí muslimové uložili křesťanům daně. Musely je platit i kostely, kláštery a běžné obyvatelstvo (ne pouze otroci). Tímto se situace pro křesťany poněkud zhoršila. Jinak muslimové nijak násilně do jejich života nezasahovali. Dokonce probíhaly debaty mezi vysoce postavenými muslimy a křesťany.

V Evropě byl postoj k islámu velice odmítavý. Evropa v Muhammadovi viděla kacíře, protože informace o něm nebyly přesné. Přinášeli je obchodníci ze svých dalekých cest. Avšak informace z oblastí přírodních věd, techniky, obchodu apod. byly pro Evropu velice cenné. Po nějaké době se lidé začali bát postupu islámu na Balkáně. Oba tábory se navzájem nazývaly nevěřícími.

Korán byl nazýván i jako svatokrádež a pokažená bible. Byl kritizován, aniž by křesťané přesně znali text uvnitř. Od počátku křesťany pobuřovala muslimská polygamie. Kolovalo mnoho poznámek na osobu Muhammada - proč zakázal pít víno apod. Poznání islámu jako takového v Evropě v podstatě neprobíhalo. Křesťanství se však v té době také nijak nešířilo. Dokonce i Napoleon se po dobytí Egypta snažil zalíbit tamnímu obyvatelstvu a hlásal, že prý Francouzi jsou věrní muslimové. Francouzské úřady v koloniích v Africe podporovali islamizaci a bránili křesťanství. Muslimská společenství přijímala jen západní myšlenky z oblasti techniky (pro svůj další vývoj).

Už z historie tedy pramení určitá evropská nenávisť či alespoň určitá nesnášenlivost muslimského náboženství. Ta je v dnešní době masmédií ještě více podporována a podněcována.

1.3 Role ženy v minulosti až po současnost

Role ženy ve společnosti je diskutovaným tématem. Existují informace, že v prvních společenstvech rozhodovaly ženy (tzv. matriarchát). Na druhé straně však existují informace, které tyto skutečnosti popírají. Popisují společnost jako společnost patriarchální, společnost

ovládanou muži. My si nastíníme historický vývoj role ženy ve společnosti v minulosti až po současnost z pohledu křesťanství i islámu.

1.3.1 Role ženy v křesťanství (dle starého zákona - judaismu)

V období sepisování bible vládla ve společnosti patriarchát a žena byla od narození pod vládou nejdříve otce a poté manžela. Byla brána jako matka dětí, které jí ale musely ctít stejně jako otce. Byla důležitá jako pracovní síla a musela být muži věrná. Čím více dětí porodila (hlavně chlapců), tím více byla váženější. Velkým neštěstím bylo, pokud byla žena neplodná. To pak dostal muž od své ženy otrokyni a s tou zplodil dítě, které si pak manželka vzala za své. Otrokyně byla majetkem ženy, bez jejího souhlasu na ní muž neměl nárok. Dítě bylo porozeno na kolena manželky a proběhla adopce. U Babyloňanů byla takováto adopce běžná. V této době v Izraeli neexistoval rozdíl mezi manželským a nemanželským dítětem.

V případě úmrtí muže se žena mohla vrátit ke svému otci nebo se znovu provdat. To však nebylo zcela jednoduché. Zákon i prorokové neustále připomínali veškerá práva vdovy.

Za dob války se zajatá žena stávala otrokyní. Než se s ní mohl Izraelita oženit, musela otrokyně projít očistným procesem - oholit si hlavu, ostříhat nehty a změnit oblečení. Sňatkem poté znovu dostala určitá práva.

Mojžíšův zákon ženu chrání v mnoha situacích, jako vdovu, jako neplodnou apod. Avšak ne vždy byly tyto zákony muži a společností dodržovány.¹⁶

1.3.2 Role ženy v křesťanství (dle nového zákona)

V novém zákoně se setkáváme s rozpory ohledně postavení žen. Někde se dočítáme o rovnoprávnosti žen s muži, naopak jiné texty ukazují, že ženy jsou na mužích závislé a mužům podřízené. Ženy doprovázely Ježíše na významné události. V evangeliu podle Marka čteme o Ježíšově smrti: "Zpovzdálí se dívaly ženy, mezi nimi i Marie z Magdaly, Marie, Matka Jakuba Mladšího a Josefa, a Salome. Staraly se o něj, když byl v Galileji. Mnohé se s ním vydaly i do Jeruzaléma".¹⁷ Ženy jsou brány jako svědkyně vzkříšení, byly spoluzakladatelkami křesťanských obcí a pomocnice Pavla. Přesto byly vyloučeny

¹⁶ KLAŠKOVÁ, Marie. 2014. Postavení ženy ve Starém zákoně. České katolické biblické dílo. <http://biblickedilo.cz/bible-v-liturgii/liturgicky-rok-c/postaveni-zeny-ve-starem-zakone/>.

¹⁷ Bible: Marek 15, 40. Bible [online]. [cit. 2020-01-18]. Dostupné z: <http://bible.patroni.cz/index.php?id=24932>.

z kazatelských a misijních činností. Dle Pavlových poučení: „Žena nemá míti moc nad mužem, nýbrž má se nechat vést...“¹⁸ I přes významné postavení v okolí Ježíše nacházíme v textech podřízenost v postavení ženy k muži. Před Bohem si jsou obě pohlaví rovna, avšak ve sféře světské se rovnost mezi pohlavími nedodrží.

Přes celkově negativní vztah k ženám to byly právě ženy, které významně přispěly k rozvoji křesťanství. Známe mnoho mučednic, světic, svatých panen či jeptišek. Pokud však byly nějaké ženy v rozporu k těmto rolím, byly brány jako odpadlice a čarodějnice. Postupně se pohled na ženy měnil, ale bylo to z důvodu sociálního tlaku nikoliv křesťanství.¹⁹

1.3.3 Role ženy v islámu

Postoj ženy v islámu představuje problém pravděpodobně pouze pro západní úhel pohledu. Již od začátku Korán poukazuje na to, že žena je stejně důležitá jako muž. Islám dal ženě práva, která neměla v žádném jiném náboženství. Práva a povinnosti jsou stejné jako práva a povinnosti muže – nikoliv totožné. Rovnost a totožnost nejsou dvě stejná slova. Muž i žena jsou rovnocenné bytosti, nikoliv však bytosti totožné. Islám poskytuje ženě stejně široká práva jako muži (avšak ne totožná). Oproti křesťanství islám neukazuje na ženu jako na „d'áblovu dílo“ či „pekelné sémě“. Islám neobviňuje z prvotního hříchu pouze Evu (ale i Adama). Postavení ženy v islámu se nepodobá žádnému jinému.

Žena ve společnosti „západní demokracie“ pracuje a vydělává. Je ekonomicky zajištěná, není tedy závislá na muži. Stává se, že vykonává stejnou práci jako muž a přesto dostane nižší finanční ohodnocení. Je diskriminovaná i při hledání práce. Zaměstnavatel raději přijme méně schopného muže než ženu – matku malých dětí. Moderní žena svých práv dosáhla „silou“. Trvalo to celé generace a stálo ji to hodně úsilí a mnoho obětí. Je však diskutabilní, zda ženu nynější práva opravdu „těší“. Práva, která moderní žena získala, nedosahují úrovně práv ženy muslimské. Muslimská ženská práva odpovídají její přirozenosti. Poskytují jí bezpečí a chrání ji před nejistými životními situacemi. Ekonomické zajištění rodiny je vždy povinností muže.

¹⁸ Bible. Timoteovi 2, 12. Bible [online]. [cit. 2020-01-18]. Dostupné z: <http://bible.patroni.cz/index.php?id=29792>.

¹⁹ LE GOFF, Jacques. Kultura středověké Evropy. Překlad Josef Čermák. Vyd. 2., Ve Vyšehradu 1. Praha: Vyšehrad, 2005. s. 275

- Žena je uznána za plného a rovnoprávného partnera muže v rozmnožování lidstva. Muž je otcem, žena matkou.
- Žena je rovnoprávná s mužem ve sdílení osobních a společných povinností a v získávání odměny. Je považována za nezávislou osobu.
- Je rovnoprávná s mužem, pokud jde o přístup ke vzdělání a vědění. Je povinností každého muslima zajímat se o vzdělání (bez ohledu na to, zda se jedná o muže nebo ženu).
- Žena má právo na svobodu názoru stejně jako muž. Její názory se berou v úvahu.
- Dle historických záznamů se ženy účastnily veřejného života.
- Islám zaručuje ženám stejná práva jako mužům - uzavírat smlouvy, podnikat, vydělávat, mít oddělené vlastnictví.
- Islám přiznává ženě i podíl dědictví. Před islámem neměla nárok na dědický podíl a sama byla brána jako majetek, jenž se dědil. Výše podílu se u muže a ženy může lišit, a to proto, že muž je dle zákona zodpovědný za péči o ženu, rodinu a příbuzné. Muž je zodpovědný za veškeré finanční výdaje (žena žádnou finanční odpovědnost nemá).
- V případě svědčení jsou potřeba 2 ženy a jen jeden muž. Žena nemá tolik zkušeností z praktického života, proto se 2 ženy mohou poradit.
- Ženy mají určité výsady oproti mužům - nemají povinné páteční modlitby, půst v období šestinedělí a menstruace, žádné finanční závazky. Jako nevěsta má právo na věno, na naprosté zabezpečení a výživu ze strany manžela, případně bratra nebo otce.

Islám pouze nekonstatuje tato fakta, ukládá i řadu opatření, podle kterých by se muslimové měli řídit. Jestliže je v určitých záležitostech žena „ochuzena“, v jiných získává náhradu. Islám ženám přiznává tolik, kolik od nich vyžaduje. Povinnosti se doplňují s právy.

20

²⁰ ABD AL-‘ĀTĪ, Hammūda. Zaostřeno na islám. Nové, přeprac. a opr. vyd. V Praze: Ústředí muslimských obcí, 2010. s. 182-189.

1.4 Rodina

Rodina je základní článek naší společnosti. V této diplomové práci není třeba rozebírat, zda rodinu tvoří muž a žena, či muž, žena a dítě/děti. Nás zajímá pojem rodina v křesťanské a muslimské společnosti.

Jak vysvětluje vznik rodiny bible? Bůh stvořil Adama - člověka, který mu byl obrazem. Tento člověk měl panovat rybám, ptactvu, zvířatům, plazům... Později stvořil z Adamova žebra ještě Evu, protože poznal, že není dobré, aby byl člověk sám. Muž svého otce i matku opustil a přilnul ke své ženě. Oba dva žili nazí, ale přesto se nestyděli ...

V těchto větech z bible můžeme najít normy pro vznik rodiny:

- Člověk je obrazem Božím. Nejen muž, ale i žena.
- Bůh viděl, že není dobré, aby byl člověk sám. Stvořil ženu a přivedl ji k muži.
- Rodina tedy dle bible vzniká opuštěním rodičů a přilnutím k sobě navzájem.

Vznik nové rodiny začíná odpoutáním se od předchozích vztahů - od matky i od otce. Nejdůležitějším se pak stává nový vztah mezi mužem a ženou (po Bohu). Po vztahu partnerů přichází na řadu vztah s vlastními dětmi. Tato hierarchie by měla být vždy dodržovaná.²¹ V takové stvoření světa věří křesťané i muslimové (Islám vychází z křesťanství – mají stejné kořeny).

1.4.1 Funkce rodiny v křesťanství

Když se muž a žena rozhodnou pro vstup do manželství, hraje při tom významnou roli Bůh. Víra v Boha jim pomáhá v těžkých situacích, ukazuje jim cestu a řešení problémů.

Manželství bylo založeno na smlouvě, která nebyla určena k rozvázání. Muž a žena by spolu měli žít v dobrém i zlém až do smrti. Až později vznikla možnost „rozlukového“ lístku. Apoštol Pavel nabádá, aby lidé zůstávali sami a mohli se soustředit jen na víru v Boha. Pro ty, kteří se přece jen chtějí oženit/vdát, káže, že je lepší být v manželství, než se trápit. V dřívějších dobách stála česká rodina na křesťanských principech a mravech. Současná doba však na sňatky tolik nedbá. Paradoxem také je, že před uzavřením manželství a slíbením si

²¹ KUČERA, Jan. Rodina ve 21. století a křesťanství: bakalářská práce. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta pedagogická, Katedra sociální pedagogiky, 2009. s 26-30.

věrnosti až do smrti, bývá vytvořena a podepsána i smlouva předmanželská, která pojednává o rozdělení financí v případě rozvodu.

Rodina má mít řád a dodržovat pravidla. V křesťanské rodině je na prvním místě Bůh - ten je hlavou muže a muž je hlavou ženy. Muž má milovat svoji ženu. Žena má mít ke svému muži úctu. Emancipace žen však vedla ke změně rolí v rodině. Muž přebírá některé role ženy a ženy se více věnují své kariéře. V rodinách se začínáme setkávat se spoustou problémů a můžeme jen polemizovat o tom, co je příčinou.²²

1.4.2 Funkce rodiny v islámu

Oproti křesťanství, které uznává i život jedince bez manželství (Apoštol Pavel), islám se zaměřuje na založení rodiny a považuje to za společenskou nezbytnost. Manželství je zde chápáno stejně jako v křesťanství. Je to velmi vážný svazek, a proto existují určitá opatření, která se snaží učinit tento svazek co nejtrvalejší. Přesto ho v případě vážné nefunkčnosti lze rozvést.²³ Hierarchie vztahů je v podstatě totožná s rodinou křesťanskou.

1.4.3 Islám a mnohoženství

Islám, oproti křesťanství, povoluje mnohoženství (polygynii). Je to jediné plurální manželství, které islám uznává. Pokud však budeme více bádát, můžeme vidět, že třeba židovští přistěhovalci v Izraeli, křesťanští Mormoni, či afroasijské biskupové dávají přednost tomuto svazku před nevěrou, střídáním partnerů apod.²⁴

Historické záznamy řecko-římské a židovsko-křesťanské civilizace prozrazují o tomto jevu mnohem více než jiné sociologické záznamy.²⁵

Muž se může oženit až se 4 ženami, otrok se mohl oženit se 2 ženami. Sňatky jsou uzavírány pod podmínkou, že je muž schopen všechny své manželky uživit a ke všem se musí chovat spravedlivě. Nelze se oženit s ženou, která je přímou příbuznou (matka, dcera, sestra,

²² KUČERA, Jan. Rodina ve 21. století a křesťanství: bakalářská práce. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta pedagogická, Katedra sociální pedagogiky, 2009. s 37-38.

²³ ABD AL-‘ĀTĪ, Ḥammūda. Zaostřeno na islám. Nové, přeprac. a opr. vyd. V Praze: Ústředí muslimských obcí, 2010. s 122-125.

²⁴ ABD AL-‘ĀTĪ, Ḥammūda. Zaostřeno na islám. Nové, přeprac. a opr. vyd. V Praze: Ústředí muslimských obcí, 2010. s. 165.

²⁵ GOITEIN, S, D. Jews and Arabs: Their Contacts Through the Ages. Schocken; Revised edition, 1974.

teta, neteř, matka manželky, nevlastní dcera...) Avšak tradice se mohou od povolení z koránu lišit. Žena se nesmí provdat za nemuslima. Mezi šiíty je možné uzavírat tzv. dočasné sňatky. U sunnitů to možné není. Proti uzavírání dočasných sňatků se staví společnost, která jednoznačně upřednostňuje stabilní fungující rodinu s potomstvem.

Mnohoženství islám povoluje mimo jiné i z důvodů demografických, protože je na světě více žen než mužů. Muži za válek umírali a o ženy se neměl kdo starat. Více právoplatných manželek, o které je postaráno, je výrazně vhodnější, než mít jednu manželku a několik milenek, které nemají nárok na žádné zajištění.

Existuje mnoho pohledů na tuto problematiku. U reformistických muslimských myslitelů se vyskytují názory, že polygynie je v praxi nemožná - všechny manželky mají mít všeho stejně (city ale nelze rozložit spravedlivě). Na některých územích je polygynie povolena pouze v dobách války, jedná se tedy o „charitativní“ chování. V moderně smýšlejících muslimských zemích, včetně Turecka (roku 1926), Tuniska (1957), Jemenu (1973) a tam, kde získaly moc komunistické skupiny,²⁶ byla jakákoliv forma polygynie zakázána.

Problematika manželství je v koránu podrobně vymezena – je např. přesně daný věk, kdy se dívka či chlapec mohou provdat/oženit, je stanoven maximální věkový rozdíl mezi budoucími manželi atd. Avšak tyto explicitně dané „zákony“ se v mnoha zemích upravují či nedodržují a přeměňují se podle dobových tradic.

²⁶ KROPÁČEK, Luboš. Duchovní cesty islámu. Šesté, opravené vydání. Praha: Vyšehrad, 2015. s. 125-130.

2. Feminismus

V této kapitole se dostáváme k problematice feminismu, který s rolí žen ve společnosti velmi úzce souvisí.

Feminismus je ideologie. Zrodila ke konci 18 století. Vznikla jako reakce na dominantní patriarchální ideologii, která ve společnosti tou dobou vládla. Dle Kate Millet se jedná se o mocenský systém, který znevýhodňuje ženy ve společnosti, politice i ekonomice. Můžeme hovořit o „nejsilnějším společenském hnutí a nejpřevratnějším způsobu myšlení 70.let“. Feminismus se vyskytuje po celém světě. Nejvíce informací a publikací můžeme nalézt v angloamerické společnosti. Feministické hnutí můžeme rozdělit do dvou vln.

První vlna začala před rokem 1759 a končila v polovině 20. století. Hnutí v této vlně vycházelo z problému, že „ženské tělo umožňuje nadvládu mužů nad ženami“. Ženy se poté definovaly jako „pohlaví fyzicky i intelektuálně méněcenné“.²⁷ Představitelky se snažily o přiznání základních občanských a politických práv, o ochranu žen i dětí před násilím a pohlavním zneužíváním, o reformu rozvodového zákonodárství apod.²⁸ V první vlně feminismu proběhly dvě významné světové události - boj amerických osad za nezávislost a Velká francouzská revoluce. Ženy toho využily a připojily se se svými požadavky.²⁹

Ve druhé vlně (období trvajícím do současnosti) jsou zakládány ženské skupiny a ženské organizace. Feministické myšlenky začínají pronikat i do světa vědy. Stále se řeší otázky právního a ekonomického sektoru, otázky násilí na ženách, stereotypů ve vědě, umění atd. V roce 1958 bylo u nás uzákoněno právo na potrat. Ženy získaly přístup ke vzdělání, a proto se hnutí přesunulo i na univerzitní půdu. Objevil se však problém s uplatněním ženy po ukončení studií.³⁰

²⁷ OATES-INDRUCHOVÁ, Libora, ed. *Dívčí válka s ideologií: klasické texty angloamerického feministického myšlení*. Překlad Hana Hájková. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998. s 10-11.

²⁸ RENZETTI, C. M.; CURRAN, D. J. *Ženy, muži a společnost*. Praha: Karolinum, 2003, s. 46.

²⁹ TARANTOVÁ, M. *Sociálně-pedagogická interpretace feministického hnutí v České republice*. Praha: Filozofická fakulta, Univerzity Karlovy v Praze, 2009. Diplomová práce. s 9.

³⁰ TARANTOVÁ, M. *Sociálně-pedagogická interpretace feministického hnutí v České republice*. Praha: Filozofická fakulta, Univerzity Karlovy v Praze, 2009. Diplomová práce. s 15.

Nejvíce se tyto otázky řešily v 70. letech. V 80.-90. letech se feminismus rozdělil na několik proudů: radikální, liberální, socialistický, psychoanalytický, ekofeministický apod.

Liberální feminismus si klade za cíl dosáhnout rovných legislativních, politických a sociálních práv pro ženy. Radikální feminismus se „zaměřuje na kořeny mužské dominance a tvrdí, že všechny formy útlaku v podstatě spočívají v mužské nadvládě.“³¹

Dle Margot Badran je feminismus celosvětový fenomén. Jedná se o výtvar západního i východního světa, muslimů i nemuslimů (i jiných náboženstvích), žen různých národností. Nejedná se tedy o směr, který by se vyskytoval jen v západní společnosti a pouze mezi bílými ženami. Vyskytuje se v zemích kolonizovaných i v zemích, které kolonie vlastnily.³²

2.1 Islámský feminismus

Ve světě nalezneme i odnož feminismu islámského. Jeho jasně daná definice není vymezená. Z koránu vyplývá, že společnost je patriarchální, ale jak jsme se mohli dočíst výše, korán zrovnoprávnil postavení ženy. Neztotožnil ho však s postavením muže. Někteří aktivisté se snaží čelit patriarchátu v tom nejhlubším slova smyslu. Druzí vidí islámský feminismus jako určitý proces a z analytického hlediska dochází k názoru, že by tento fenomén mohl víru posunout někam dál.

Mezi významné osobnosti zabývající se touto problematikou patří Asma Barlas. Je známá a uznávaná mezi černoškami, hermeneutiky, muslimy i nemuslimy. Snaží se rozklíčovat korán a dává tak inspiraci veřejnosti. Další významnou osobou, která byla zmíněna výše, je Margot Badra. Ta řešila akutní otázky islámského feminismu.³³ Označovala ho jako“ feminismus neviditelný“ (90. léta až počátek 20. století). Chyběla mu diskuze, politická angažovanost a propracovanost.³⁴ PhD Jeanette Jouili a PhD Schirin Amir-Moazami analyzovaly strategie získávání znalostí a vědomostí žen o islámu. Inspirovaly se rozsáhlými

³¹ OATES-INDRUCHOVÁ, Libora, ed. *Dívčí válka s ideologií: klasické texty angloamerického feministického myšlení*. Překlad Hana Hájková. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998. s 10-11.

³² KYNSILEHTO, Anitta. *Islamic feminism: current perspectives*. Tampere: Tampere Peace Research Institute, [2008]. P. 25.

³³ KYNSILEHTO, Anitta. *Islamic feminism: current perspectives*. Tampere: Tampere Peace Research Institute, [2008]. p. 10.

³⁴ OBERSTEINOVÁ, Michaela. *Feministická interpretace Koránu: diplomová práce*. Praha: Karlova univerzita, Evangelická teologická fakulta, Katedra religionistiky, 2009. s. 21.

terénními pracemi na toto téma a spolupracovaly s neformálními skupinami ve Francii a Německu. PhD Renata Pepicelli se zabývá otázkami identity, identifikace a pozicí ženy. Šíří myšlenku, že tuto problematiku je nutno řešit společně – s muslimy i nemuslimy (žijeme na jedné planetě a navzájem se ovlivňujeme).

Popíšeme si dva případy ve dvou odlišných zemích, které spojuje islám. Jednou zemí je Maroko, kde v roce 2004 proběhla reforma rodinného práva. Ženy tuto reformu vnímaly jako své vítězství, předpokládalo se posun. Maroko bylo také pro ostatní země v globálním měřítku dáвано za příklad. Avšak reformní změny je stále těžké začlenit do běžného života.

Druhou zemí je Turecko. V roce 2008 se jedna politická strana snažila zrušit nařízení zákazu nosit šátky na univerzitách. Po soudních bojích se zákaz nezrušil - byl uznán za protiústavní. Mezi kemalisty³⁵ a islamisty však vznikl spor. ³⁶Musíme se ale zamyslet – je zákaz pro ženy nosit šátky, které ukazují jejich víru, svobodný? Je moderní svět, který vidíme a považujeme za moderní my („západané“), vážně svobodný i pro rozdílnou společnost, v tomto případě „východní“? Slyšela jsem názory, že život evropské moderní ženy není vlastně vůbec „na vyšší úrovni a lepší“. Žena v tradiční společnosti má právo být zaopatřená, nemusí se starat o finanční stránku rodiny a pokud chodí pracovat, veškeré peníze jsou určeny pouze pro ni. Žena v moderní společnosti musí chodit do práce (někdy i do více prací), vychovávat děti, starat se o domácnost – vařit, prát, uklízet. Východní společnost naopak považuje často západní ženy za ženy utlačované.

Jeden z příkladů „rovnosti“ žen a mužů v západním světě (konkrétně v České republice) ve výši příjmů nám ukáže následující tabulka.

Tabulka 1- Průměrná mzda žen a průměrná mzda mužů v Kč³⁷

ROK	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Muži	12 245	14 166	15 323	16 109	17 251	18 481	20 404	21 983	23 044	24 271
Ženy	9 449	10 730	11 036	11 793	12 641	13 755	15 217	16 404	17 256	18 221

³⁵ Kemalismus – ideologie založená na myšlenkách moderního zakladatele Turecka, Mustafa Kemala Atatürka

³⁶ KYNSILEHTO, Anitta. Islamic feminism: current perspectives. Tampere: Tampere Peace Research Institute, [2008]. p. 10.

³⁷ HAVELKOVÁ, Barbara. Rovnost v odměňování žen a mužů. Vyd. 1. Praha: Auditorium, 2007. s. 19.

2. 2 Feminismus a jeho současné podoby

V současné době můžeme najít mnoho a mnoho proudů feminizmu. Výše jsme se zmínili o proudu liberálním a radikálním. Jedna podkapitola pojednává o islámském feminizmu. Článek, který můžeme přidružit k islámskému feminizmu o „Feministické reinterpretaci islámu“ vydal Sociologický ústav Akademie věd České republiky ve svém 2 čísle roku 2019, ročník 20.

Avšak pravděpodobně nejznámější rozčlenění současného feminizmu vytvořila Judith Lorber, socioložka, která rozlišuje 3 typy teorií současného feminizmu:

- Genderově reformní feministické teorie
- Feministické teorie genderově motivovaného odporu
- Feministické teorie motivované vzpoury³⁸

2.2.1 Genderově reformní feministické teorie

Teorie, které jsou zařazené do této skupiny, vyjadřují především podobnosti mezi muži a ženami. Cílem je zapojit ženy do společenského života a poskytnout jim stejné příležitosti jako mužům. Můžeme sem zařadit výše zmíněný liberální, marxistický, socialistický či rozvojový feminizmus.

2.2.2 Feministické teorie genderově motivovaného odporu

Tyto teorie se zaměřují na nadvládu mužů, na patriarchální společnost. Ostře ji kritizují a vyzývají ženy, aby se z jejich nadvlády vymanily. Do těchto teorií spadá radikální feminizmus, lesbický feminizmus, psychoanalytický feminizmus, stand-point feminizmus apod.

2.2.3 Feministické teorie motivované vzpoury

Zaměření se vztahuje na nerovnosti nikoliv jen genderu, ale také rasy, společenské třídy, sexuální orientace a etnické příslušnosti. Do této poslední kategorie řadíme multirasový, mužský, postmoderní, queer theory, feminizmus sociální konstrukce apod.³⁹

³⁸ Srov. LORBER, J. Gender and the social construction of illness. New York: Altamira Press, 2002. ISBN 0-7591-0238-4.

³⁹ RENZETTI, Claire M. a CURRAN, Daniel J. Ženy, muži a společnost. Překlad Lukáš Gjurič. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2003. s 48-49.

3. Srovnání (porovnání) žen ve společnosti očima českých a tureckých studentů

Neustále je probírána problematika postavení žen ve společnosti. Určitým způsobem na tuto problematiku nahlíží „západní“ svět, jiným způsobem „východní“. Já měla možnost zmapovat tuto problematiku očima studentů z Turecka, ale i očima studentů z České republiky. Jejich zkušenosti a pohledy byly ve finále sesbírány formou dotazníku s polouzavřenými otázkami. Dotazník byl rozdělen do dvou částí. První část dotazníku se týká postavení žen, druhá (menší) část dotazníku je věnovaná problematice smíšeného partnerství/manželství.

Dotazníky byly rozeslány jen za účelem zjištění, jaké je povědomí a jaké jsou názory vysokoškolských studentů (našich i Tureckých) na tuto problematiku. Dotazník byl vytvořen v českém jazyce pro české respondenty a v jazyce anglicko-tureckém pro turecké respondenty. Použití anglického a tureckého jazyka dohromady bylo z důvodu lepšího pochopení konkrétní otázky.

Dotazníky byly vytvořeny na webových stránkách www.surveo.cz. Českých respondentů se zúčastnilo 21, Tureckých 18.

3.1 Výsledky dotazníkového šetření

1. Pohlaví

	Čeští respondenti	Turečtí respondenti
Žena	20x	6x
Muž	1x	12x

2. Náboženské vyznání

	Čeští respondenti	Turečtí respondenti
Muslim	1x	12x
Křesťan	9x	0x
Ateista	8x	1x
Jiné:	3x (bez vyznání)	5x (agnostik 3x, deista 2x)

* agnosticismus – existence či neexistence Boha se nedá prokázat

* deismus – připouští Boha, ale jen jako stvořitele, poté už se Bůh o svět a lidi nestará

3. Jakou roli dle Vás plní žena v turecké /české společnosti?

	Čeští respondenti	Turečtí respondenti
Především roli manželky, matky a vychovatelky dětí	12x	6x
Roli manželky, matky i živitelky	7x	13x
Pouze roli živitelky	0x	0x
Jiné	2x	0x

- „Záleží odkud rodina pochází. Pokud se jedná o více konzervativní oblast, žena je v roli manželky, matky a vychovatelky dětí.“
- „V některých je žena doma a stará se o domácnost a děti, ale postupně přibývá rodin, kde chodí do práce muž i žena.“

4. Je možné, aby se věřící žena (muslimka) provdala za muže nevěřícího a žena nevěřící provdala za muže věřícího? / Je možné, aby se věřící žena (křesťanka) provdala za muže nevěřícího a žena nevěřící provdala za muže věřícího (křesťana)?

	Čeští respondenti	Turečtí respondenti
Ano, může se provdat, za koho chce.	5x	16x
Ne, nemůže.	4x	1x
Záleží na rodině	11x	2x

Jiné:	1x	0x
-------	----	----

- “Muslimka by se vždy měla provdat za muslima, neboť Korán ji zajišťuje, že se k ní muž bude chovat s úctou a respektem...”

5. Myslíte si, že postavení žen v Turecku vůči mužům/ v Evropě vůči mužům je:

	Čeští respondenti	Turečtí respondenti
Méněcenné	6x	7x
Vícecenné	1x	0x
Rovnocenné	6x	11x
Jiné	8x	0x

- „Turecko je rozlehlá země, která se výrazně liší mezi západem a východem. Pokud budu hodnotit pouze západní část, postavení žen je rozhodně rovnocenné.“
- „Záleží na rodině, oblasti a i povaze. Jsou rodiny, kde jsou matky brány jako méněcenné a jsou rodiny, kterým ženy vládou železnou rukou.“
- „Myslím si, že je obtížné toto hodnotit plošně. Záleží na části Turecka, na smýšlení rodiny a tradicích, které dodržují.“

Všechny odpovědi se shodují a doplňují, na ukázkou jsou vybrané tři.

6. Je v Turecku/ Evropě povolena polygynie (mnohoženství)?

	Čeští respondenti	Turečtí respondenti
Ano	3x	2x
Ne	16x	12x
Nevím	1x	3x
Jiné	1x	1x

- Český respondent: „Ze zákona je zakázána. Samozřejmě je rozdíl mezi svatbou náboženskou a na úřadě, která se eviduje.“
- Turecký respondent: „It depends on region...“

7. Pokud je/ by byla polygynie v Turecku povolena, považujete to za výhodu či nevýhodu ženy dělit se s jinými ženami o jednoho muže-manžela?

	Čeští respondenti	Turečtí respondenti
Výhodu	1x	1x
Nevýhodu	11x	15x
Nevím	3x	2x

Jiné	6x	0x
------	----	----

- „To je otázka každého jedince. Osobně to považuji za nevýhodu. V Osmanské říši pro svatbu s druhou ženou musel mít muž povolení první ženy.“
- „Rozhodně bych se o manžela nikdy nebyla ochotná "dělit".“
- „V teoretické rovině je to výhoda v praxi nevýhoda.“
- „Za úplnou hloupost.“

Opět několik vybraných odpovědí na ukázkou, pro dokreslení situace.

8. Jak vnímáte zahalování tureckých žen v Turecku? / Jak vnímáte možnosti oblékání evropských (Českých) žen?

	Čeští respondenti	Turečtí respondenti
Svoboda jejich rozhodnutí, se kterou souhlasím	15x	17x
Nesvoboda jejich rozhodnutí, se kterou souhlasím X Svoboda jejich rozhodnutí, se kterou nesouhlasím	1x	1x
Nesvoboda jejich rozhodnutí, se kterou nesouhlasím	3x	0x
Jiné	2x	0x

- „Nerozumím tomu, kdo to dělá dobrovolně. A obávám se, že velká část je nucena rodinou.“
- „Svoboda, se kterou souhlasím, ale zase záleží na vlivu rodiny.“

9. Měly by se i ženy nemuslimského vyznání v Turecku zahalovat? / Měly by se nemuslimské ženy v Evropě zahalovat?

	Čeští respondenti	Turečtí respondenti
Ano, do Turecka to dle mého názoru patří / Ne, v Evropě ne	1x	3x
Ne, není potřeba / Ano, všechny ženy by měly být	10x	0x

zahalené		
Pouze na určitých místech (mešita apod.) / Mělo by záležet na jejich rozhodnutí	12x	14x
Jiné	0x	1x

- „Why would a person who is not a Muslim should cover herself even.“
 - (Proč by se člověk, který není muslim, měl zahalovat“

10. Jak se díváte na smíšená manželství/partnerství?

	Čeští respondenti	Turečtí respondenti
Nevidím důvod, proč by se měly národy mísit.	1x	3x
Jsem zastávce smíšených manželství/partnerství.	9x	15x
Nemám vyhraněný názor.	7x	2x
Jiné:	4x	0x

- „Je to složitější z hlediska úřadů, výchovy atp. Ale je to výhoda.“
- „Hlavní je, aby si spolu ti dva dobře rozuměli.“
- „Já žiji ve smíšeném partnerství.“
- „Je to každého věc.“

11. Jaké největší problémy vidíte ve smíšených manželstvích/partnerstvích?

	Čeští respondenti	Turečtí respondenti
1. Nejvíce důležité	Kulturní/náboženské rozdíly	Kulturní/náboženské rozdíly
2. Důležité	Možná finanční nestabilita	Jazyková bariéra
3. Méně důležité	Jazyková bariéra	Možná finanční nestabilita
4. Nejméně důležité	Reakce okolí	Reakce okolí

12. Děti ve smíšených manželstvích/partnerstvích

	Čeští respondenti	Turečtí respondenti
Děti budou mít problém s vlastní identitou.	0x	4x
Děti budou dobře jazykově a kulturně vybavené.	20x	16x

Smíšené páry by neměli mít děti.	1x	0x
Jiné	0x	0x

13. Česko – turecké manželství /partnerství by dle Vašeho názoru mělo žít:

	Čeští respondenti	Turečtí respondenti
V České republice	5x	7x
V Turecku	5x	3x
V jiné Evropské zemi, kde nemají žádné rodinné vazby	1x	1x
Jiné	12x	8x

- „Ať si každý žije, kde chce a kde je mu dobře.“
- „Neexistuje jednotná tabulka, záleží na okolnostech.“
- „Záleží čistě na daném páru a na tom, jak se rozhodnou.“
- „Svoboda volby a realita možnosti zaměstnání atp.“

- „Anywhere that they can find economic stability, peace and happiness.“
 - (Kdekoliv, kde můžou najít ekonomickou stabilitu, mír a štěstí)
- „Whereever they want. They should live where they are happy.“
 - (Kdekoliv, kde chtějí. Měli by žít tam, kde jsou šťastní”
- „It depends on the circumstances.“
 - (Záleží na okolnostech)
- „Germany“
 - (Německo)

14. Který z manželů (partnerů) se lépe přizpůsobí?

	Čeští respondenti	Turečtí respondenti
Spíše žena	6x	11x
Spíše muž	2x	1x
Nevím	4x	5x
Jiné	9x	1x

- „Rozhodně se nedá rozlišovat mezi pohlavím. Záleží na osobnosti člověka.“

- „To je velmi individuální, nedá se na to přesně odpovědět.“
- „V některých případech žena a v některých případech muž.“
- „Záleží na charakteru jedince.“

- „Equal“
 - (Stejně)

4. Partnerství smíšených párů

Úmyslně je v této práci použit pojem partnerství nikoliv manželství. Je to z důvodu širšího okruhu lidí, kteří mohou spadat do této problematiky. Ne všechny páry musí být sezdány. Například v roce 2017 bylo uzavřeno 4 648 smíšených manželství z celkového počtu 52 567 svateb⁴⁰. Kolik smíšených párů spolu neoficiálně žije, není známo.

V dnešní moderní době máme daleko více příležitostí seznámit se s cizincem/cizinkou, než tomu bylo dříve. Např. na zahraniční dovolené, různých pracovních a studijních pobytech v cizině, ve městě, kde žijeme a kam jezdí cizinci pracovat nebo se vzdělávat. (Do České republiky přijíždí za prací hodně Ukrajinců.) Známé a využívané mladými lidmi jsou také programy v rámci Erasmu +, kam jezdí cizinci z celého světa. Seznámení se s novými lidmi - cizinci rozšiřuje obzory. Můžeme se zdokonalit v jazykových dovednostech a zbavit se obecně známých předsudků.

4.1 Okolnosti vzniku (smíšených) partnerských vztahů

Fyzická blízkost hraje významnou roli pro vznik partnerských i přátelských vztahů. Když se s jedincem často vidáme a setkáváme, více a více ho poznáváme. Poté nám může být osoba stále známější a bližší.⁴¹

Atraktivita se zvyšuje při opakovaném shledávání. Tím se pro sebe lidé stávají navzájem přitažlivějšími (pokud se naopak nezačne rozvíjet negativní postoj k dané osobě).⁴² „Atraktivita se vztahuje k jedinci nebo skupině osob, jejichž nějaká vlastnost či vlastnosti jsou pro jiné jedince zdrojem odměn.“⁴³ Pro dlouhodobý vztah je důležitá atraktivita fyzická i osobní. Fyzická atraktivita se hodnotí různě. Liší se v různých kulturách i historických dobách a je důležitá především na začátku vztahu. Jedná se o zevnějšek člověka. Atraktivita osobní

⁴⁰ Svateb přibývá: Vloni se v Česku konalo 52 567 svateb. Nejvíce za posledních deset let. Český statistický úřad [online]. 2018, 14.zář 2018 [cit. 2020-01-31]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/svateb-pribyva>

⁴¹ VÝROST, Jozef a SLAMĚNÍK, Ivan. Sociální psychologie. 2., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2008. s. 185.

⁴² SAEGERT, S., SWAP, W., & ZAJONC, R. B. (1973). Exposure, Context, and Interpersonal Attraction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 25 (2), 234-242. doi: 10.1037/h0033965.

⁴³ VÝROST, Jozef a SLAMĚNÍK, Ivan. Sociální psychologie. 2., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2008. s 252.

zahrnuje postoje, názory, víru, hodnoty, zájmy apod. Ta je důležitá hlavně pro udržení dlouhodobého vztahu.⁴⁴

Fyzická blízkost a fyzická atraktivita jsou dva nejdůležitější faktory pro vznik partnerského vztahu. K tomu, aby vztah vydržel, je zapotřebí ještě atraktivity osobní. Tedy té, kterou člověk poznává postupně a časem. V tomto případě není důležité, zda vzniká partnerství smíšené nebo nikoliv, protože motivace ke vzniku smíšeného partnerství jsou stejné, jako motivace pro vznik jakéhokoliv jiného nesmíšeného partnerství.⁴⁵

4.2 Problematika tradic a hodnot

Co jsou tradice? „Souhrnným, komplexním pojmem tradice je míněno takové pojetí, které se vši vážností bere v potaz přinejmenším celistvost, komplexitu, dějinnost, socialitu, reflexivitu, transcendentalitu a dialektiku coby podstatné a určující rysy tradice.“

Otázky zabývající se teoriemi tradic prodělaly od druhé poloviny 20. století velký rozmach. Souvisí to např. s procesem globalizace a prolínáním různých kulturních a náboženských tradic. Na jedné straně stojí pojem tradice v přísné opozici vůči rozumu, kreativě a změně, ale technický pokrok posouvá dobu kupředu, měníme se a neustále se vyvíjíme. Na straně druhé je tradice kulturní dědictví, které vyžaduje naši péči i úsilí o její zachování.⁴⁶

Vedle tradic nás ovlivňují také hodnoty, které získáváme ze společnosti. Nejvíce jich získáváme z nejbližší rodiny. Ovlivňuje nás i místo, kde žijeme. Definic pro pojem „hodnoty“ je mnoho. Dokonce i Cakirpaloglu používá několik definic: hodnoty bere jako „specifickou psychickou kategorii, která tvoří poměrně stabilní trvalou strukturu osobnosti významnou pro individuální, sociální a historickou realizaci člověka“⁴⁷ nebo „Hodnoty představují systém získaných dispozic člověka jednat nebo směřovat k cíli v souladu s žádoucností, kterou určují

⁴⁴ VÝROST, Jozef a SLAMĚNÍK, Ivan. Sociální psychologie. 2., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2008. s. 186.

⁴⁵ Page-Gould, E. Research on Cross-Race Relationships: An Annotated Bibliography. [online]. Červenec 2004. [cit. 2020-02-08]. Dostupné z: http://greatergood.berkeley.edu/article/item/crossrace_relationships_an_annotated_bibliography#individualcrr.

⁴⁶ ŠIMEK, Vojtěch a kol. K interdisciplinární teorii tradice. 1. vydání. Brno: CDK (Centrum pro studium demokracie a kultury), 2016. Moderní česká teologie. s. 11- 12.

⁴⁷ ÇAKIRPALOGLU, Panajotis. Psychologie hodnot. [Olomouc]: Votobia, 2004. s. 343.

podmínky existence.“⁴⁸ nebo „Hodnoty představují vytoužené, hlavně uvědomělé tendence konstituující bio-psycho-socio-duchovní podstatu lidského bytí.“⁴⁹

Tradice i hodnoty charakterizují každého jedince, který přichází z určitého společenství. Jakmile vznikne smíšený pár, tradice i hodnoty z rozdílných společenství se proplétají. Otázkou je, jaké tradice a hodnoty zůstanou, zda se pozmění, jaké se potlačí, případně zda vzniknou nějaké nové. V mé diplomové práci se promíchávají tradice a hodnoty převážně turecké a české společně s tradicemi křesťanskými a muslimskými. Na tuto problematiku se podíváme v následující praktické části této diplomové práce.

⁴⁸ CAKIRPALOGLU, Panajotis. Psychologie hodnot. [Olomouc]: Votobia, 2004. s 385.

⁴⁹ CAKIRPALOGLU, Panajotis. Psychologie hodnot. [Olomouc]: Votobia, 2004. s 405.

5. Praktická část

Po teoretické části přecházím na část praktickou. Zde představím své výzkumné šetření a následné výsledky - je možné soužití takto dvou odlišných kultur v jednom páru?

5.1 Metodologie diplomové práce

Hlavním cílem výzkumného šetření bylo zjistit, zda lidé z takto odlišných kultur spolu mohou žít v partnerství/manželství případně později v rodině. Práce čerpá z rozhovorů respondentů, kteří si takovýmto vztahem prošli či ho aktuálně prožívají. Rozhovory měly předem danou strukturu, jakýsi scénář, podle kterého jsem postupovala. Odpovědi byly zcela otevřené a většinou přecházely do volného přirozeného vyprávění. Souběžně s rozhovory probíhalo i pozorování.

Veškeré rozhovory byly nahrávány a použity pouze za účelem této diplomové práce. O nahrávání byli respondenti poučeni. Rozhovory se rozkódovaly a rozřadily do jednotlivých kategorií. Veškeré získávání informací bylo maximálně objektivní s respektováním odpovědi respondentů bez subjektivního vysvětlování. Takto popisuje metodologii výzkumů i Riechel ve své knize Kapitoly metodologie sociálních výzkumů.⁵⁰ Jednalo se o výzkum kvalitativní.

Výzkumný soubor byl složen z respondentů, které jsem potkala během svého života. Každý příběh byl individuální. Záleželo také na úhlu pohledu každého z partnerů. Rozhovory probíhaly většinou jednotlivě. Respondenti byli obojího pohlaví, různého věku a také z různě dlouhého partnerského soužití.

S respondenty byl předem domluven čas i místo.

5.2 Cíle výzkumného šetření

Výzkumné šetření si klade za hlavní cíl odpovědět na otázku: „Je možné partnerství/manželství takto dvou odlišných kultur (náboženství)?“

Následné dílčí cíle jsou:

- Zjistit, za jaké situace proběhlo seznámení a jak probíhal začátek vztahu.
- Důvody zalíbení/nezalíbení.
- Přijetí/nepřijetí partnera okolím.

⁵⁰ REICHEL, Jirí. Kapitoly metodologie sociálních výzkumů. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009. s. 176-178, Sociologie. ISBN 978-80-247-3006-6.

- Zjistit, jaký jazyk je v jejich vztahu nejvíce užívaným komunikačním prostředkem a zda existuje jazyková bariéra.
- Popis života dle odlišného kulturního vzorce: rozdílné kulturní a náboženské tradice nebo svátky, přijetí tradic „nových“ či změna tradic dosavadních.
- Popis rozdílnosti v sociálních aspektech a jejich překonávání.
- Popis problematiky cizinců na trhu práce v ČR.
- Zjistit byrokratické problémy.
- Zjistit vliv sociálně-kulturních rozdílů v partnerském vztahu na výchovu dětí a budoucnost rodiny obecně.
- Důvěra ve vlastní vztah.

5.3 Etika výzkumného šetření

Jak již bylo napsáno dříve, všem respondentům byl výzkum představen. Byly vysvětleny důvody a za jakým účelem jsou rozhovory prováděny. Respondenti byli ujištěni o anonymitě, která je v takovéto situaci nesmírně důležitou součástí. Při osobním setkání byl respondenty podepsán písemný souhlas s účastí na výzkumném šetření. Písemný souhlas byl vyhotoven v českém i anglickém jazyce a je přidán do příloh diplomové práce. Jména respondentů jsou vyložena fiktivně a neslouží k identifikaci reálných osob. Respondent měl právo neodpovídat na otázky, které by mu byly nepříjemné, případně v jakékoliv fázi rozhovoru rozhovor ukončit.

Otázky se týkaly běžných věcí, které jsou součástí každodenního života smíšených párů. Nikdo neměl problém odpovídat. Žádné předčasné ukončení rozhovoru nebylo nutné.

5.4 Výzkumný soubor

Respondenti byli vybráni na základě doporučení nebo ze známosti. S jedním párem mě seznámil můj přítel (cizinec). Další dva páry jsem kontaktovala na doporučení. Kritériem pro výběr páru bylo, aby byl respondent v česko-tureckém partnerském vztahu či manželství. Mezi další neoficiální kritéria patřila odlišnost jednotlivého páru od páru dalšího. Respondenti jsou tedy různého věku a z různě dlouhého vztahu. Jeden rozhovor byl proveden s ženou, která již vztah s cizincem (muslimem) ukončila (v tomto případě se nejednalo o Turka, ale o Ázerbájdžánce, kde má muslimská víra také silné podstatvení). Výzkumné šetření se snažilo zjistit, zda je takovéto soužití možné. Rozhovor nám ukázal, že v tomto konkrétním případě soužití možné nebylo. Všichni respondenti momentálně žijí na území České republiky.

Výzkumný soubor jsem sestavila ze tří párů a jedné svobodné ženy. Z podobných výzkumů jsem se dozvěděla, že v takovýchto případech je lepší zvolit méně respondentů. Jedná se o kvalitativní výzkumné šetření, kde se data nemohou statisticky vykreslit. Každý pár i případ je individuální. Výsledek šetření tedy nelze shrnout do obecného výsledku.

5.5 Způsob analýzy dat

Analýza rozhovorů probíhala dle předem stanovených tematických okruhů. Nejdříve jsem zjistila základní informace - věk, národnost, trvání vztahu apod. Poté následovaly otázky z prvního okruhu - seznámení partnerů, začátek a vývoj vztahu. Další otázky byly zaměřeny na zjištění, co partnery navzájem přitahovalo/odpuzovalo a jestli už na začátku vztahu mezi sebou řešili kulturní či sociální překážky. Následující okruh se týkal reakcí okolí na jejich vztah, pochopení či nepochopení, přijetí či nepřijetí partnera. Další okruh byl zaměřen na užívaný jazyk. Poté se rozhovor přesunul na popis života dle odlišného kulturního vzorce. Velice zajímavý okruh byl popis rozdílnosti v sociálních aspektech se zaměřením na roli ženy a muže ve společnosti. Pokračovaly otázky o problematice cizinců na trhu práce. Na ně navazoval okruh byrokratických problémů. V předposledním okruhu byly otázky zaměřené na výchovu dětí a budoucnost páru/rodiny obecně. Poslední okruh se týkal tzv. rekapitulace vztahu (důvěra ve vztah, případně lítost ze selhání).

Zvukové nahrávky byly přepsány do následujících kapitol, do jednotlivých tematických okruhů včetně zaznamenání neverbálních projevů. Odpovědi jsou vypracovány v českém jazyce. Originální verze odpovědí jsou zařazeny do příloh.

5.6 Rozhovory s páry

Proces analýzy začal již při přepisování rozhovorů. Povědomí o odpovědích mi dalo možnost data třídit a hledat v nich určité kódy.

Níže jsou základní informace o respondentech a jejich vztazích. Rozhovory jsou již rozkódovány a srozumitelně přepsány do jednotlivých dílčích cílů.

Pár č. 1 – Sabina a Lütfü

Věk: 36 a 44 let

Národnost: ČR X Turecko

Trvání partnerství: 11 let

Manželství: Oficiálně manželé nejsou, turecký náboženský obřad proběhl.

Tereza

Věk: 33 let (přítel 26)

Národnost: ČR X Ázerbájdžán (muslim, víra zde má silné postavení)

Trvání partnerství: 1 rok (již ukončeno)

Manželství: NE

Pár č. 2 – Aneta a Khaled

Věk: 25 a 26 let

Národnost: ČR X Turecko

Trvání partnerství: 3 roky

Manželství: Oficiálně manželé nejsou, turecký náboženský obřad proběhl.

Pár č. 3 – Soňa a Mahmud

Věk: 40 a 49 let

Národnost: ČR X Turecko

Trvání vztahu: 20 let

Manželé 18 let

5.6.1 Situace, při kterých se páry seznámily. Jak probíhal začátek a vývoj vztahu?

Pár č. 1 – Sabina a Lütfü

Pár se seznámil na dovolené v Turecku, Lütfü zde pracoval. Přijel z Anglie, poté tam zase odjel.

Tereza

Seznámení proběhlo v boxerském klubu, oba boxují. Jeho ruská boxerská škola Tereze imponovala, a tak spolu začali trávit více času.

Pár č. 2 – Aneta a Khaled

Pár se seznámil na studijním výměnném pobytu v Litvě. Pobyt trval jeden semestr (cca od ledna do června).

Pár č. 3 – Soňa a Mahmud

Pár se seznámil v Anglii, kde Mahmud žil a pracoval. Soňa tam odjela dělat au-pair. Poprvé se potkali ve škole, kde si byli představeni. Známost se nijak dál nevyvíjela. O pár

měsíců později se pár náhodou potkal v bazénu. Soňa zde hlídala holčičku. Mahmud se choval tak, že se znají, ale Soňa si ho nepamatovala. Situaci změnil příjezd maminky od holčičky, kterou hlídala. Poslala totiž Soňu, aby mu dala telefonní číslo. Tím vše začalo.

- Sabina - „dali jsme si kontakt, ten člověk mě začal ležet v hlavě, psali jsme si...“
 - „jezdila jsem do Turecka a poté do Anglie, kde pracoval...“
- Lütfü - „Když jsme odjeli z Turecka, já jsem se vrátil do Anglie, začali jsme si psát, byla to taková silná láska“
 - „ona měla obavy, já byl cizinec, ale já jsem obavy neměl, už jsem měl několik vztahů s cizinkami, takže jsem se nebál, ale ona hodně, rozumím tomu, už jen proto, že máme ve světě špatnou reputaci“
 - „začali jsme si psát a byli v kontaktu“
 - „pozval jsem jí do Anglie, jednou přijela, ale stále s obavami a se strachem, zůstali jsme spolu několik dní, pak odjela zpátky do České republiky, ale stále měla obavy, pak se ale zjistilo, že je těhotná“
 - „neuměla si představit žít v Anglii, tak jsem zahodil vše za hlavu a přijel do České republiky kvůli dítěti“
 - „začínal jsem od 0, bylo to pro mě hodně těžké“
- Tereza - „někdy se trénink protáhl, začali jsme spolu trávit čas před tréninkem, při tréninku, po tréninku...“
 - „nevidali jsme se tak často, tréninky měl každý 2x denně, práce... občas víkendy, když nebyly zápasy“
 - „já měla auto, většinou jsem pro něho jezdila, začala jsem si připadat blbě, že si jezdím pro chlapa“
- Aneta - „jednou jsme se viděli v mém pokoji, kam přišli za spolubydlící Turkyní“
 - „anglicky uměl říct jen to, jak se jmenuje“ (smích)
 - „pak jsme se viděli v podstatě každý den, Turci jsou hodně družní, a chodili k nám často všichni, nejen on“
 - „postupně se vše měnilo, ale snažila jsem se to zastavit, měla jsem totiž v ČR fungující vztah“

- „několikrát jsem to šla ukončit, ale nešlo to“
- „po odjezdu domů to bylo komplikované, ale internet tomu hodně pomohl a jsme spolu doposud“
- Khaled - „potkala mě na kolejích, na Erasmu, když jsem šel navštívit turecké kamarády, tak jsme se potkali“
 - „začali jsme se normálně bavit, jako kamarádi, a pak se to stalo, potkávali jsme se každý den a pak se něco stalo“
 - „potom to pokračovalo přes internet, tzv. sociální láska, každou hodinu jsme si psali“
- Soňa - „po výměně čísel, jsme si dopisovali a začali se scházet, já jsem v té době muslimka nebyla a můj manžel, když se se mnou sešel poprvé, tak jedna z otázek od něho byla, jestli jsem věřící, jestli věřím v boha, aby zjistil, jaký já mám na to pohled“
 - „on mi řekl, já jsem muslim, já toho v té době moc nevěděla o islámu, věděla jsem, že věří v jednoho boha, věděla jsem něco o jeho prorokovi, ale neměla jsem žádné předsudky, je to opravdu 20 let, takže ta situace byla jiná“
 - „ze začátku jsme žili v Anglii, pak jsme odešli, rozhodovali jsme se, kde budeme žít, manžel musel do Turecka na vojnu, pak byl problém s vízy, my nebyli v Evropské unii, pro něho, když už jednou odešel, bylo těžké dostat se zpátky...“
 - „pak se naskytla příležitost odejít do Ameriky, tam jsme byli 1,5 roku s pracovním vízem a tam jsme se vzali, oficiálně jako manželé, takže dál už to bylo jednodušší s vízy i s papíry“
 - „pak jsme se vrátili z Ameriky a zase jsme stáli před problémem, kam půjdeme dál, mezitím jsme jezdili do Turecka i do ČR, manžel začal pracovat v Praze, ale rozhodli jsme se, že ta nezůstaneme“
 - „rozhodli jsme se, že půjdeme na venkov, manžel je z Istanbulu, takže takový ten opak, na tom základě k nám přišel můj táta a řekl, že nám chátřá chalupa, tak jsme šli tam, už tam jsme asi 15 let, v průběhu toho jsme občas zajeli do Turecka i na jeden rok s tím, že třeba zkusíme žít tam, ale víceméně jsme tady“
- Mahmud - „potkali jsme se v jazykové škole, představil nás kamarád“

- „pak jsme se potkali v bazénu, já jsem jí poznal, začali jsme se bavit“

5.6.2 Popis důvodů, co partnery navzájem přitahovalo/odpuzovalo.

- Sabina
 - „určitě je jiný, je to celé jiné, jiná energie, možná, nevím prostě...“
 - „odpuzovalo, určitě strach, nedůvěra, cizinec, předsudky, člověk vidí tu budoucnost, rodinu, strach z těchhle věcí, okolí...“
 - „cizinci mě lákali, ale nikdy bych si nepředstavila rodinu s cizincem, dřív“
 - „on byl hrozně pozorný člověk, přátelský, komunikativní, příjemný“

- Lutfü
 - „na začátku, když se zamiluješ, tak nevidíš nic negativního, vše je růžové“
 - „vše vidíš úžasně, to je na začátku, po 3 dětech už vidíš vše (smích)“
 - „pracoval jsem v turismu, měl jsem docela hodně dívek, takže dívka s modrýma, zelenýma očima pro mě nebylo nic výjimečného...“
 - „Když jsem ji viděl, řekl jsem si, s touhle dívkou musím něco udělat“
 - „úplně mě pohltila, vůbec jsem neplánoval děti, do nějakých 40 let, moje plány byly cestovat po celém světě, ale pak se moje myšlenky změnilly“
 - „ona je pro mě výjimečná, není jako jiné, které jsem před ní potkal“

- Tereza
 - „možná, že to byla ta jinakost, imponovalo mě, co dokázal v tom sportu, měla jsem chuť ho poznat blíž...“
 - „nedělalo mi problém to, že byl cizinec a pak jsem si myslela, že to bude v něčem třeba lepší...“
 - „byl rád, že věřím v boha, že jsem věřící člověk a dál už to neřešil“

- Aneta
 - „byl kamarádký, usměvavý, uměl se na mě podívat, byl snědý a měl vyrýsovanou postavu – můj vysněný typ“ (úsměv)
 - „cítila jsem tam takovou jinou energii“
 - „už od začátku docházelo k nedorozumění a k hádkám“
 - „nebyla jsem zvyklá, aby mi kluk na něco řekl: NE, pravděpodobně na to nebyl zvyklý ani on od ženy“ (smích)

- Khaled
 - „líbí se mi, že je kamarádká, ale taky se mi nelíbí, že je tak moc kamarádká“

- „je pohostinná, kamarádká, o všechno se zajímá, stará, zařizuje, ale je až moc kamarádká, víc než dost, okamžitě se dává do řeči, zná všechny, přátelí se, mluví, to už není správný”
- „všechno bylo jiné, měli jsme alespoň milion nedorozumění, půl milionu velkých hádek a čtvrt milionu skoro rozchodů, ale ustáli jsme to“
- „Nemohl jsem přijmout, že by byla v kontaktu se svým expřítelem!!“
- Soňa - „v pozitivním slova smyslu mě nějak zaujal, jinak bych se s ním nechtěla vídat, můj manžel je pohledný chlap, co se týče i vzhledu, byl to takovej „mužskej“, přece jen je o 10 let starší než já“
- „byl hodný, laskavý, usměvavý, žádný morous“
- „jedna z věcí, co jsem předtím brala negativně (teď už na to koukám jinak), ale když jsme se začali vídat a on viděl, že si dopisují s jinými kamarády (kluky), tak mi dal jasně najevo, že se mu to nelíbí, taková ta žárlivost, kterou já jsem později poznala, že v tom vztahu být musí a že normální je žárlit, ne nežárlit“
- „otevřeně mi řekl, že buď budeš mít ty kamarády a budeš s nimi ve vztahu, nebo ty kamarády odložíš a budeš se mnou a já jsem to tak vzala, nijak jsem se s ním nehádala, mě to nepřišlo, že by to bylo něco, jak to říct... to co třeba u českýho kluka, byste nezažila“
- „můj manžel byl praktikující muslim, až na to, že se se mnou začal vídat, to mi dal najevo, že to pro něj je hřích, snažil se mě odehnat (smích)“
- „pokud jsme byli venku a přišel čas na modlitbu, tak se šel pomodlit, poprvé jsem nevěděla co dělat, začal mu zvonit telefon a nic, pak mi vysvětlil, že pokud se modlí, tak se modlitba nepřerušuje, pokud by vysloveně nehořelo“
- Mahmud - „co mě zaujalo, můžu říct, že její srdce, nevinnost a hlavně čistota (vnitřní)”
- Negativa - „na začátku nic, možná později, když jsme přijeli do České republiky, můžu říct, kvůli přátelství mezi chlapci a dívkami, to bylo jiné, ale v Anglii žádná“

5.6.3 Přijetí/nepřijetí partnera mezi rodinu, přátele a širší sociální okolí.

- Sabina
 - „nebylo to těžký, nebylo to nejhorší, bylo to se strachem, nebylo to hned, chvíli to trvá. Záleží na lidech, jak moc jsou otevřený, jak jsou zcestovalý...“
 - „moji rodiče, tam to bylo trochu složitý s ohledem na minulý vztah, nechtěli to akceptovat“
 - „moje rodina nikdy necestovala, nemají přehled o světě, bylo pro ně těžší to pochopit, ale pak to přijali, jen to chvíli trvalo, potřebovali vidět tu jistotu z mé strany...“
 - „kamarádi tomu nebyli uzavření, předsudky tam byli, ale neměli s tím nějaký velký problém většinou...“
 - „s jazykem byl problém dost často, lidé tady jazyky opravdu málo ovládají, jak kteří, ale v podstatě každý, kdo ho poznal, tak si ho zamiloval, on byl příjemný člověk...“
 - „nevím teda, co si povídali doma u televize, ale vzali ho v pohodě, jak kdo, celkem normálně...“
- Lütfü
 - “moji rodiče ji přijali bez jakýchkoliv podmínek (i s tím, že by pila alkohol), protože se narodila v České republice, nikdo se nemůže změnit během 1 minuty
 - “moji rodiče dobře vědí, co je láska”
 - “jen jednou věcí mě varovali, že své děti mám naučit taky turecké kultuře”
 - “ohledně kamarádů, ti dobří s námi zůstali doposud”
- Tereza
 - K seznámení s rodinou nedošlo.
 - „Ukazovali jsme si nějaké fotky, bavili jsme se o sourozencích, kamarádech“
 - Tereza si myslí, že by jí rodina z hlediska víry přijala, ale nebyla si jistá, zda by nebyl problém s jejím věkem. (starší než muž, dle nich stará na rodinu)
- Aneta
 - „v rodině to bylo těžké, také kvůli mému dřívějšímu vztahu, který vlastně fungoval“

- „naši si asi mysleli, že mám jen zblázněnou hlavu, že až se vrátím, tak se vzpamatuji, taky si nedovedli představit, že budu s cizincem a muslimem, ano náboženství tam hrálo velkou roli, z našich médií jsme informovaní pouze o negativních věcech, oni jazyky neumějí, takže se k nim vlastně žádné jiné informace než od Čechů, českých médií apod nedostanou“
- „bylo to těžké, ale myslím, že teď už to berou, on je totiž přátelský a i když neumí moc mluvit česky je usměvavý a sympatický“
- „širší rodina to vzala dobře, myslím, nebyl žádný problém“
- „lidé z okolí, z vesnice, ty si museli zvyknout, ale nemyslím si, že by byl nějaký problém, jen naopak oproti Turkům, my na lidi, co neznáme, koukáme nedůvěřivě, zatímco jeho rodina i přátelé mě tam přijali okamžitě, minimálně jsem se tak cítila, jako v pohádce“
- „kamarádi povětšinou neměli problém, jen je problémem jazyková bariéra, ne mnoho kamarádů umí anglicky, a tady to problém je, v Turecku, i když nemluvíte turecky, stejně na vás mluví, furt se ptají a vše je ohledně vás zajímavá“
- Khaled - „přijali ji okamžitě, ale říkali, že by měla akceptovat naše pravidla, naši kulturu, ale myslím, že ji přijala (oblékání, chování, náboženství, kulturu, všechno)
- „lidé okolo, ve městě: prvně oooo ona není Muslimka, začali povídat takhle, pak, že je zdaleka, není Turkyně, nemluví turecky, ale nějak jsme to vyřešili“
- Soňa - „jednoduchý to nebylo, naši nás vychovávali, ať si děláme, co chceme,
mám sestru a myslím, že jsme slušný holky, na to že nám nechali takový prostor... když moji rodiče poznali mého manžela, tak naši už byli dávno rozvedení, já žila s mámou, s tátou jsme se vídali, ale do věcí už tolik nemluvil, ale maminka, když se poprvé viděli, my přijeli na měsíc do Čech, maminka ho brala jako dalšího přítele, trošku byl problém, maminka měla svého přítele a trošku byl problém, on bydlel s rodinou s Arménie a můj manžel rád čte knihy, můj manžel si četl knížku o Proroku Muhammedovi a pán z té Arménie řekl

maminčinýmu příteli – ten je nebezpečnej, čte nebezpečný věci, a tím bylo zaděláno na problém, přitom ho měli rádi, viděli ho, od začátku usměvavej člověk, snažil se s nimi komunikovat...“

- „manžel, když se setkal s mými bratřenci, sestřenicemi, tak ty nic, ani ruku mu nepodaj...“

- „pak mi maminka chtěla zakázat návštěvu Turecka po manželově vojně, ale pak mi přiznala, že do ní hustil ten její přítel“

- „byl tam trošku problém pro mě, manželova sestra se snažila nás rozeštvát, ač to myslela dobře pro svého bratra, tak to přehnala“

- „sama žila už 5 let v Anglii a my jako Češky, Slovenky, Polky tam nemáme vůbec dobrou pověst, máme pověst lehčích holek“

- „volala mi a vyhrožovala mi, aniž by mě znala, pak, když jsem odjela do Turecka, abych se tam poprvé podívala, tak tam to přehnala natolik, že si zjistila číslo do Čech a přes Slovenskou kamarádku volala mé mamince a vyhrožovala, v té době jste jednou za týden zavolala z telefonní budky, že jste v pořádku...“

- „já jsem se to později dozvěděla přes e-mail, kdy mi to psala maminka kolegyně, abych ji zavolala, že jsem v pořádku, že máma tam šílí, protože neví...tak já okamžitě volala mamince, že je všechno v pořádku“

- „v té době jsme byli zrovna u jeho rodiny a jeho táta okamžitě zvedl telefon a volal své dceři do Londýna a řekl KONEC, my ji tady máme, my jí máme rádi, nám se líbí, konec, už nic takového neuděláš“

- „kamarádi to moc neřešili, ale jedna dobrá kamarádka, když se dozvěděla, že jsme se vzali, tak hysterčila, Proč? Proč jste se brali?, to je zastánkyně, má přítele a 2 děti, ale nejsou spolu...“

- „já naopak vždycky byla zastánce manželství, mě to přišlo normální“

- Mahmud - „měl jsem kamarády v Anglii a ti ji přijali, i oni měli přítelkyně z různých zemí“

- „rodina - moje sestra, která taky žila v Anglii, její první reakce byla negativní, ne kvůli její osobnosti, ale protože když si vezmu cizinku a budeme mít děti, pak se rozvedeme, tak to bude obrovská katastrofa a to jí dělalo starosti“

- „moje rodina byla na začátku negativní, ale jakmile ji poprvé viděli, hned změnili svůj názor a přivítali ji jako svoji vlastní dceru“
- „okolí a sousedi byli potěšeni, když viděli, že se budu ženit, varovali mě, abych na ni dával pozor, několik lidí mě varovalo, abych na ni byl opatrný, dával na ní pozor a byl hodný“

5.6.4 Zjistit jaký jazyk je ve vztahu nejvíce užívaným komunikačním prostředkem a zdali existuje jazyková bariéra

- Sabina
 - „anglický jazyk, nějaké omezení tam je, protože jsem v takovém levelu, ne úplně nejvyšším, ale já jsem s angličtinou vlastně začala s ním“
 - „i když jsme si nerozuměli, tak jsme si i přesto rozuměli, já měla pocit, že ho znám celý život“
 - „já nemusím ani nic říkat a on situaci vycítil a dělal věci... že jsem měla pocit, že ho znám řadu let“
 - „cítla jsem se vlastně pohodlně, už od samého začátku“
 - „s jeho rodinou, ne každý umí anglicky, takže spíše přes něj, ale jeho rodina je báječná“
 - „s dětmi, dneska po 11 letech se to už změnilo, angličtina mezi námi a děti česky, turecky, anglicky... on už mluví dobře česky, můžu říct taková všehochut“
 - „je to vtipný a okolí se nám dost směje, je to zábavný pro ostatní teda“
 - „co je krásný, ty děti to od začátku naprosto dobře umí, od malinka automaticky rozuměly anglickému jazyku, uměly reagovat na to, co my jsme si mezi sebou povídali“
- Lütü
 - “začínali jsme samozřejmě angličtinou, a stále v ní komunikujeme, ale v posledních 2-3 letech jsem pochopil, že mé děti..., to starší nám rozumí anglicky i turecky, ale další dvě nemluví anglicky ani turecky”
 - “občas na mě mluví a já jsem jim nerozuměl”
 - „pak jsem si řekl, podívej, měl by si zlepšit svojí češtinu”
 - „v posledních 2 letech jsem začal česky mluvit víc, i kvůli podnikání a kvůli dětem“

- „doma, ale máme hodně jazykově různorodou komunikaci, česky, anglicky i turecky“
- Tereza - „problém v komunikaci, česky neuměl“
 - „já na něho mluvila česky, on odpovídal rusky...“
 - „já mu neuměla říct to, co jsem chtěla a nevěděla jsem, jak to protistrana přijme, jestli to chápe, nechápe...“ „to jsem nikdy nevěděla“
- Aneta - „od začátku mluvíme anglicky, on začal chodit na kurzy češtiny, takže už se snaží s mojí rodinou mluvit česky“
 - „já se naopak snažím s jeho rodinou mluvit turecky, protože jsem taky chodila na kurz turečtiny, když jsem odjela na studentský pobyt do Ankary a v podstatě se s nimi jinak nedorozumím, jen s jeho sestrou, ta mluví hezky anglicky i když je jí 12 let“
- Khaled - „mluvíme anglicky, ona s rodinou turecky a taky kvůli mně chodí na arabštinu, ale moje sestra se na ní snaží mluvit anglicky“
 - „moje čeština je perfektní, všichni mě za ní mají rádi a taky mi říkají, že jsem se zlepšil (úsměv), ale nemyslel jsem si to, teď už si to myslím taky“
- Soňa - „já s manželem mluvím anglicky, ale co se týče rodiny, tak já s dětma mluvím česky, manžel mluví turecky a oni mezi sebou mluví turecky“
 - „určitě jazyková bariéra byla z mé strany, moje angličtina nebyla moc dobrá, poznali jsme se možná 4-5 měsíců po tom, co jsem přijela do Anglie, ale já nejsem na jazyky“
 - „problém byl z mé strany se vyjádřit“
 - „s jeho rodinou dneska už mluvím turecky, ze začátku to bylo většinou překládání ze strany manžela“
 - „myslela jsem si, že bude moje turečtina lepší, jak děti porostou, ale zjišťuji, že ty jazyky jsou moje slabá stránka, rozumím všechno, ale když mám já něco říct, tak je to trochu obtížnější“
- Mahmud - „mluvili jsme anglicky“
 - „během doby, kdy jsem byl v Evropě, viděl jsem mnoho lidí, kteří si vzali cizinku a kvůli jazyku jim to moc dlouho nevydrželo, jazyk je důležitý, my mluvíme anglicky dostatečně abychom vyjádřili myšlenky“

- „s její sestrou jsem mluvil anglicky, ještě před mojí ženou byla v Anglii“
- „s matkou, to mi překládali“
- „moje původní řeč je oseciánština, zní trochu jako ruština, ale má jiná pravidla, naučil jsem se ji, ale trochu připomíná perštinu, je k ní blízko, ale s Peršanama se nedorozumíte“

5.6.5 Popis života dle odlišného kulturního vzorce: rozdílné kulturní a náboženské tradice nebo svátky, přijetí tradic „nových“ či změna tradic dosavadních

- Sabina
 - „obrovské úskalí, protože v tomhle případě záleží na rodině“
 - „začali jsme to řešit, až když přišly děti, nejdříve byl problém s Vánocemi... po čase jsme si oba našli kompromis“
 - „z určité strany to obohatilo mě, ty turecký tradice, ale i on si zvykl, přijímal to i s nějakými komentáři ohledně náboženství, že je to jinak“
 - „sdílíme a slavíme, teď už ano“ „dříve to považoval za lež pro ty děti, že lžeme dětem, že dárky nosí Ježíšek“
 - „ale našli jsme v tom kompromis, slavíme Vánoce, slavíme turecké svátky, vše jsme si přizpůsobili“
 - „hromadou dárků k Vánocům u dětí ale prý podporujeme materiálnost, to se mu nelíbí“
- Alkohol
 - „alkohol můj muž nepije, já jsem si odvykla kvůli těhotenství (3 děti), a ani si to můj muž nepřál, alkohol nevyhledávám a teď nemám ani příležitosti, nechybí mě to“
 - „ze začátku jsme se s tím střetávali hlavně ve společnosti, pro některé lidi to může být nudný, záleží na kamarádech, jak to dokážou respektovat a akceptovat“
 - „kulturní obohacení pro něho nevím, vzhledem k tomu, že hodně cestoval, tak má mnoho porovnání... ale z mé strany, co se týká Turecka, rozhodně, velký“
- Lütfü
 - „když jsi dítě, získáváš znalosti kultury i tradic od rodiny, to ti vytváří charakter, což je trochu těžké, když žijeme tady“

- „tady v České republice je každý sám, v Turecku je rodina pohromadě, stále se tam něco děje“
- „tady se musíš o všechno postarat sám, tvoje mamka musí pracovat, nemůžeš svoje děti jen tak někomu nechat, aby je pohlídal ani z rodiny“
- „manželka si nemůže udělat pár dní volno, kamkoliv jdeme, jdeme i s dětmi, v tomto případě mě to trochu mrzí, protože rodinné vztahy tady nejsou tak silné, pokud mám být upřímný, každý tu má dost svých starostí a dost stresu“
- „ohledně Vánoc, pro děti je to krásný svátek, mám je rád i nemám“
- „dělám všechno proto, aby si manželčina rodina nemyslela, že Vánoce nemám rád, protože to tak není, čas je to hezký, čas, který trávíte jako rodina spolu, dárky, které dáváme dětem“
- „respektujeme se navzájem, nemám s tím problém“
- „jedna věc, která mi ubližuje, po Vánocích všude vidím uříznuté stromky, aspoň by se mohli používat imitace (umělé), abychom trochu šetřili životní prostředí, a taky si myslím, že by Ježíšek z tohohle nebyl nadšený“
- „jinak jsou všechny tradice a svátky krásné, ohledně víry, řeknu jednu věc“ Myslím, že Ježíš, Mojžíš, Mohamed... kdokoliv, přinesli na svět stejnou věc - dobro, dobro i zlo je pro všechny lehce rozpoznatelné“
- „náboženství se snaží lidem ukázat dobrou cestu, žádné zabíjení, extremismus nebo snad, aby lidi stáli proti sobě“

Alkohol

- „dřív jsem pil hodně alkoholu“
- „přišel jsem z turismu, byl jsem manager baru, a jsem typ člověka, který se nezvládne po alkoholu kontrolovat“
- „rozhodl jsem se vzdát se alkoholu úplně, protože vím, že když piju...“
- „vlastně na to nemám ani čas, mám 3 obchody, musím být stále ve střehu, jezdit autem...“
- „ráno potřebuji být střízlivý, potřebuji mít čistou mysl“
- Tereza - „šel se mnou do kostela na velký pátek“
- „nejdřív říkal, že pro něho je víra důležitá, potom mě přišlo, že zase tak důležitá pro něho není, nějak to neřeší“
- „mou víru toleroval, docela střízlivý názory, prozápadní si myslím“

- „z hlediska náboženství problém nebyl“
 - „problém se psem, když už pes (póvl), tak venku, můj pes se válel v posteli, takže z toho byl vůbec hotový“
 - „on nebyl praktikující muslim“
- Alkohol
- „on nepil“, „já... jako sportovci nepijeme, tohle jsme měli vyřešené“
- Aneta
- „momentálně žijeme v Čechách, takže tu máme české (křesťanské) svátky
 - „on je moc neuznává z toho důvodu, že v nich u nás nevidí nic, co přichází z křesťanství, já i moje rodina je v podstatě ateistická a do kostela nechodíme, nemodlíme se, v tom případě nechápe, proč slavíme Vánoce“
 - „každopádně je s námi sdílí, to, že se sejde rodina to se mu líbí, jen se mu nelíbí, že se u nás často pije alkohol a například na Vánoce se dává hrozně moc dárků, v tom nevidí smysl“
 - „jinak se mu snažím ukazovat naše zvyky a tradice, ale pokud se mě zeptá proč, jak, co to má společného s křesťanstvím, tak já to nevím, nejsem schopná mu pořádně odpovědět, já to беру tak, že tu svátky jsou, ale nestarám se o smysl a důvod, proč jsou tady“
 - „Ramadán jsem zažila, když jsem byla na stáži v Ankaře, sama jsem zkusila držet půst 1 den, ale bez vody jsem to nezvládla, o čemž asi jeho rodina neví (smích)“
 - „mě jejich svátky zajímají, líbí se mi, mě by se líbili i svátky buddhistů, hinduistů atd, ale k nim nemám takový přístup jako ke svátkům islámským, takže teď poznávám tuhle kulturu“
- Alkohol
- „piji, většinou příležitostně, nikdy jsem na to nebyla jako třeba ostatní, ale tak nějak normálně, když přijde někdo, kdo pije, otevřeme lahev, když přijede někdo, kdo alkohol nepije, dáme si čaj“
- Khaled
- „ještě jsme nic neslavili, já neslavím Vánoce, ona ano, já s ní jdu, ale neslavím je, neakceptoval jsem je, protože se pije jen alkohol, oni to slaví jako oslavu, ale nechodí do kostela, není v tom křesťanství a to nejsou Vánoce“
 - „turecké svátky, my tam nejsme, možná pak budeme slavit“

- „kdyby tady byla víra, respektoval bych to, ale oni jí nemají a jen si něco oslavují, jen si to užívají (ale neoslavují v pravém slova smyslu)“
- „obecně mi to dalo pozitiva i negativa, co jsem ji poznal, její kulturu atd., všechno dohromady, ale trochu víc negativ, myslím, protože tady jsou lidé strašně otevření, strašně v pohodě se vším, vidím lidi na ulicích, jak se osahávají a ona mi řekne, jen si užívají, ale mě to znepokojuje (není příjemné)“
- pozitiva, cestoval jsem s ní, viděl mnoho lidí, naučil jsem se jazyky, mluvím anglicky, a tak všechno“
- Alkohol - „nepiji alkohol, zkoušel jsem ho, ale nechutná mi (nesnáším ho)“
- Soňa - „u nás je jasné, že slavíme všechny ty muslimské svátky, bylo to tak od začátku“
- „už se neúčastníme oslav, třeba poprvé to nebyl problém, samozřejmě neodešel z domu, i když to byl náš svátek, nepil alkohol, ale pak od té doby, co jsme měli děti, chtěli jsme jim jít příkladem, vychováváme je jako muslimy, tak se s nimi už neúčastníme těchto svátků“
- „v našem domě je každý vítaný, na svátky, kdykoliv, ale jejich svátků už se neúčastníme, rodiny navštěvujeme, ale ne v době svátků“
- „děti o tom vědí, že tady jsou jiný svátky, který tady lidé slaví, ale vědí, že díky tomu, že my jsme muslimové, tak máme jiný svátky, takže ten základ vědí“
- „tím, že jsou doma, že máme domácí vzdělávání, tak jim to ani nechybí“
- „oni se těší na ty naše svátky, na Ramadán, gumrah bayramı – svátek obětí dva měsíce po Ramadánu, takže na ty se těší vždycky“
- „jinak jsem v podstatě převzala všechno z té víry, jak ze svátků, co se týče dodržování všeho, Islám je vlastně životní cesta, není to, že by to oddělovalo od sebe tyto dvě části a pokud jste muslimka, všechno svůj život děláte dle toho, co je řečeno“
- Alkohol - „v podstatě od té doby, co jsme se seznámili, alkohol nepiju“
- „ještě v té době seznámení asi jo, ale když jsem viděla, že on nepije, tak mě to nechybělo“

- „ani jsem předtím nikdy extra nepila, nebylo to, že bych nikdy nepila i manžel dřív pil, on není z praktikující rodiny“
- Mahmud - „respektuji, na začátku jsme je slavili, u manželčiny maminky, vánoční večeri, několik let jsme se připojovali k nim, ale po dětech, chtěli jsme je vychovávat jako muslimy, tak už jsme je pak nenavštěvovali, říkáme jim o Vánocích, ale my slavíme svátky muslimské, Ramadán a ostatní...“
- „co se mi tady líbí, je to tu více zorganizované a na čas“
- Alkohol - „nepiji, a nepil jsem, když jsem potkal svoji ženu“
- „můj otec pije, mí strýcové pijí, a já pil trochu tak do 20 let“

5.6.6 Popis rozdílnosti v sociálních aspektech a jejich překonávání

- Sabina - „v podstatě žádné střetávání, on má dobré postavení vůči ženě“
- „v jeho rodině je žena velmi důležitá a respektovaná“
- „má ke mně obrovský respekt“
- „myslím si, že je to přesně příklad toho, jak by to mělo vypadat“
- „tvrdí, že žena je důležitá pro děti, nejdůležitější v rodině“
- „nikdy nebyl problém, že by mi zakazoval někdy s někým někam chodit, nebyl rád, když věděl, že se tam jde jen se opít, ale jinak nikdy nic nezakazoval“
- „po mateřské dovolené půjdu normálně do práce, určitě“
- „dost pomáhá v domácnosti, když může, ale je dost pracovně vytížený... spíš ho doma nevidím“
- „je dobrý kuchař“
- „typ člověka, že by pro rodinu umřel, jsme pro něho důležití“
- Konflikty - „řešení konfliktů se měnilo časem, čas tam hraje velkou roli“
- „to co jsem neakceptovala ze začátku, tak teď na to nahlížím jinak“
- „konflikty jsou od začátku a stále, prolíná se to do každodenního života“
- „není to určitě jednoduchý vztah s cizincem, každou chvíli se něco řeší, ale čas to vše nasměruje...“
- „on sice vybuchne, ale je zase ten, kdo to urovná“

- „spíše je ten rozumný“
- „emoční vyjádření není vůbec problém, on uměl říct hned co chce, spíše je tohle problém českých kluků, setkala jsem se s tímhle názorem od více kamarádek...“
- Lutfü
 - „hodně žen pracuje, život se změnil“
 - „všechny ženy u nás v rodině už pracují“
 - „ani nevím, kde se tato tradice, že ženy nepracují vzala, protože normálně i v dřívějších dobách ženy také pracovaly, na zahradách, na polích, sbírali mrkve, pracovali na farmách“
 - „občas pracovaly i více než muži“
 - „moje žena byla kadeřnice, stříhala i muže a nikdy jsem s tím neměl problém, to byl její život“
 - „vždyť žijeme ve 21 století, nemůžeme srovnávat život před 1000 lety, všichni potřebují pracovat, jinak nebudeš pořádně žít“
 - „pokud bude mít možnost, aby pracovala, je to lepší i z hlediska sociálního, celkově pro kondici, bude mít svoje vlastní peníze...“
 - „já jsem udělal jednu chybu, začal jsem doma vařit (smích), má žena si zvykla jíst jídla ode mě, a teď máme doma trochu trable, ona nevaří a čeká na jídlo ode mě“
 - „doma uklízím, odnáším odpadky, pomáhám se vším, vždyť spolu sdílíme život, oblékal jsem děti, i měnil plínky, koupal jsem naše první dítě, dokonce na mě volalo mámo, mámo“
 - „na jednu stranu se mi líbí, že je silná žena, na druhou ne, vím, že pokud se něco stane, ona se postará, to mě dělá šťastným“
- Konflikty
 - „máme docela hodně hádek, protože máme 3 děti, chodí do školy, máme hádky ohledně práce, podnikání...“
 - „většinou jsem to já, který hádky řeší, zlehčuje, protože musím“
 - „vím, že žádné hádky nemají řešení, vlastně proto se lidé hádají“
 - „hádky jsou všude, a je jedno, jestli jste z jiné kultury nebo věříte v jiné náboženství“
 - „v rodině, žena a muž, hlavně když máte děti, je stres a tím pádem jsou hádky, ale dle mých zkušeností už vím, že není jediný důvod se hádat, jakmile začneš, tak to bude „boj“ a pak co? Žádný výsledek“

- „já jsem ten, co řeší a hledá řešení problémů, pokud tu problém je, zaměř se na něho, vyřeš ho a odhod' ho za sebe, pokud se v něm budeš stále babrat, stále tu bude a ty budeš ve stresu, máme 2 možnosti jak z toho ven, buď problém nebudeš řešit a bude Ti to jedno – ale to není moc dobré, pak jsou lidi líní, nebo problém vyřeš a jdi dál – to jsem já“
- „občas se moje žena v problému zastaví a nemůže se posunout z místa“
- „hádky existují, ale já jsem ten, který je řeší“
- „moje žena mi ukazuje, jak se cítí, její emoce poznám, kdy je šťastná a kdy ne“
- Tereza - „postavení k ženě v té muslimské kultuře, byl problém“
- „byl z domova zvyklý, že se ženy o muže a o celou domácnost postarají, to pro mě nebylo moc příjemný“
- „on si myslel, že na něho asi koukám jak na boha...“
- „ve sportu mě nepodporoval, protože ženský měly být doma, starat se o děti (který on vlastně nechtěl, protože je na ně ještě moc mladý)
- „nechápal, že žena se na veřejnosti vrhne na chlapa“ (obyčejná pusa)
- „všechno bylo o něm, i v intimním životě“
- „on se vůbec nijak emočně neprojevoval“
- Konflikty - „on se urazil a odešel“
- „čekala jsem na něho 20 min, když pak člověk přijde čeká, že se omluví, a když jsem to po něm chtěla, tak se naštvál a odešel“
- „údajně měl 5 vztahů v Ázerbájdžánu, vždycky se s ním ty holky rozešly, ale ani ho nezajímalo proč“
- Aneta - „na začátku to bylo těžké, chvíli trvalo, než jsme si všechno vyjasnili, objasnili, a taky než jsme přišli na to, že si to musíme vyjasnit a objasnit“
- „on je z jiné země, z jiné kultury a z tradičního města, když jsem tam poprvé přijela, začalo mě to všechno docházet, ale předtím jsem nechápala, že něco mu přijde v pořádku a že zrovna tohle je pro něho nepochopitelné“

- „obecně jsem ale věděla, že mi nikdy nechce vědomě ublížit, takže jsme si to pak začali všechno vyřikávat a teď už víme alespoň z části co a jak“
- „jinak v jeho rodině chlapi nejsou zvyklí pracovat doma, doma nemusí a tím pádem neudělají ani ň, i když všechno vlastně umí, protože pokud jsou na koleji, tak se o všechno starají sami, neexistuje, aby jim tam chodili na návštěvy holky a s něčím jim pomohli, každopádně i kdyby něco udělat chtěli, tak je maminky nenechají... začarovaný kruh“
- „ale u nás v domácnosti mi pomáhá, občas umyje nádobí, uklidí stůl po jídle, vytáhne prádlo z pračky...“
- „pro něj je žena důležitá, i z toho důvodu, že bude jednou matkou jeho dětí a tím pádem nejdůležitější osoba dětí“
- Konflikty - „já jsem ta rozumnější, co to urovnává, on vždycky vypění, někdy kvůli blbostem, který ani nepředpokládám, že by mu mohly vadit“ (smích)
- „ze začátku při naštvání radši odcházel ven, projít se na čerstvý vzduch a uklidnit se, teď už se to dlouho nestalo“
- „emoce ukazuje, myslím, že poznám, kdy je naštvaný a kdy šťastný, ale stejně se snažíme o všem mluvit, to už máme od začátku vztahu, musíme mluvit a vysvětlovat“
- Khaled - „ženy mají svoje pravidla a muži své, nemůžeme říct, že si jsou 50% na 50%, možná v životě, ale ne ve věcech, například ona vaří líp, líp uklízí... ale ty těžké věci dělám lépe já, si myslím“
- „v této době může pracovat, jak bychom jinak přežili, ale když budu vydělávat dost, tak jí řeknu, že pokud se jí v práci líbí, ať tam chodí, pokud ne, bude moct zůstat doma“
- „já pomáhám doma, samozřejmě, zkouším vařit, uklízet, umývat“
- „obecně tady ale lidi nejsou nápomocní a bohužel ani přátelští“
- „když s někým chceš začít povídat, oni nechtějí, ale když tu potkáš cizince, ty jsou opravdu přátelští“
- Konflikty - „ona to vyřeší, já jsem naštvaný a ona to nějak spraví, pak je to OK“
- „ukazování emocí není problém, ale někdy se rychle rozpláče, to je trochu problém“

- Soňa - „o domácnost se starám více já, bych řekla, taky je to podmíněné manželovým úrazem, kdy asi před 10 lety na něho spadl strom, takže má problémy se zády, a stačí mu ta fyzická práce venku, kterou musí udělat, protože tu já za něj neudělám, nenaštípu dřevo...“
- „pokud by se musel postarat, tak se postará“
- „ale z jeho turecké kultury, tam je to tak, že domácnost je na té ženě, a ten chlap se doma nepostará, ale pokud je to chlap pracující, tak to bývalo tak, že je do 19- 20hod v práci, pak přijde domů, tak mě to přijde normální, proč by se ženská nepostarala, když byla doma“
- „vidím tam případy, kdy mladší ženy chtějí jít taky do práce, pak přijdou domů ve stejnou dobu večer, a tak nějak si to rozdělí“
- „dříve nemuseli, pokud je chlap uživil a oni mají doma práce dost, pokud máte děti, pokud máte větší rodinu a staráte se o ostatní, navíc oni mají rádi všechno takový uklizený, naklizený a pořád perfektní, pak máte víc práce než v zaměstnání“
- „třeba mě to nevadí, já to viděla jako normální, když by se mi tu chlap pletl do domácnosti, tak si to radši udělám sama“
- „chlap je hlava rodiny a ženská je tím krkem, která tou hlavou točí – mě to přijde hezky výstižný, jeden bez druhého nejde a chlap se musí cítit jako hlava rodiny a pokud ta ženská ví, jak s tím dobře a trošku svým směrem manipulovat, tak je pak z toho takový dobrý partnerství“ (smích)
- „pracovala jsem, než jsem šla na mateřskou, dokonce jsem i zvažovala, že se vrátím, pokud by mě vzali, brali mě tam i respektovali mě s šátkem, ale během té doby se změnil zákon, a já nemám oficiální vzdělání, tak už to obsadili někým jiným, ale domluvili jsme se hezky“
- „islám je náboženství pro rodinu, rodina je základ společnosti, pokud není dobrá rodina, nemůže být dobrá společnost, takže v islámu má prostě každý svoje povinnosti daný, manžel má vůči manželce, manželka má vůči manželovi, je to daný jednak v koránu, tak i jak se choval prorok Muhammad“

- „na chlapovi visí finanční stránka, že by se měl postarat o rodinu a na ženské je zase, že má odpovědnost právě za tu domácnost a za to, že se postará, aby ta rodina šla, fungovala – to se mi líbilo“
- „tady už před těmi 20 lety se strašně zvýšila rozvodovost, kdežto tam v Turecku jsem to neviděla, taky vidíte, že se lidi občas neshodnou nebo že něco zaskřípe, ale neřeší se to tak, že by se rozešli“
- Konflikty - „uklidňuju je vždycky já, a to tak, že se snažím mlčet, pokud manžel přijde, že se mu něco nelíbí, tak se snažím mlčet a on to pak ocení“
- „v momentě, když bych se začala dohadovat zpátky, tak ten chlap je trošku zablokovaný a spíš by to ještě vzniklo“
- „můj manžel dává najevo oboje, když je našťvaný i když se raduje“
- „on mi říkal, my tady vlastně v těch rodinách nejsme.... Rodiče se o nás starali, hráli si s námi, ale že by nám říkali takový to mám tě rád... kdežto tam jsou na to zvyklý opravdu od malička, třeba i na cizí děti...“
- „on se na ně dokáže rozzlobit hodně, ale na druhou stranu je dokáže několikrát za den obejmout a říct jim - já tě mám rád...“
- Mahmud - „ohledně rovnosti, ano, jsme si všichni rovni“
- „oni mají stejnou hodnotu, rozhodně dokonce dle mého vyznání mají ženy větší hodnotu, jak také říká prorok, nejdříve přichází matka, ty bys jí měl poděkovat, potom znovu poděkovat a pak znovu poděkovat a až potom bys měl poděkovat otci, v Islámu je mnoho řečeno o ženách“
- „ženy mají hodnotu, vychovávají děti, jsou prvními učitelkami, hrají významnou roli v jejich životě“
- „ale co se týká pozice, tak mají samozřejmě rozdílné pozice oproti mužům, už jen kvůli podobě to můžeš vidět, muž je přizpůsobený na těžkou práci, práci venku, ochranu rodiny, ženy jsou více emotivní, dávají lásku, starají se, takže jsou rovnocenné, ale s jinými pozicemi“
- „můžu říct, že je to práce obou, na začátku jsem pomáhal více, pak jsem měl nehodu a problém se zády, ale nevadí mi uklízet, vařit, když byla moje žena těhotná, během jejího těhotenství jsem vařil hodně, to je stejné jako u proroka, taky pomáhal, vařil...“
- Konflikty - „ona je ta, ta která to zachraňuje, ale myslím, že je to o charakteru, ne

o kultuře, ohledně mého charakteru, možná jsem to převzal od dědečka, můj otec od něho a já potom o něj“

- „kdyby ses mě zeptala, radši bych byl klidnější během konfliktů, já si vážím toho, jak ona to urovná“

- „pokud tady je problém, raději o tom slyším, než abych ho viděl, ale nevěděl o co jde“

5.6.7 Popis problematiky cizinců na trhu práce v ČR

- Sabina - „problém to byl určitě, ale on je naštěstí typ člověka, se kterým se nebojím jít ani na poušť, on najde práci i tam“
 - „on je hodně přizpůsobivý, dobře se adaptuje, jak žil dlouho v cizině, je šikovný, ale určitě to problém je“
 - „obor který má, tak tady nejsou moc velké možnosti“
- Lütfü - „už tu jsem 11 let a nikdy jsem nechtěl ani korunu ze sociálky, platím daně i veškeré pojištění a nikdy jsem po nikom nic nechtěl“
- Tereza - „měl tu zaměstnaneckou kartu, pořád si stěžoval, jak má špatnou práci a abych mu sehnala jinou práci“ (pracoval u lisu, trojsměnný provoz)
 - „stále financuje svou rodinu, ale čeká, že tu bude mít všechno zadarmo“
- Aneta - „jsme ve fázi hledání nové práce, zatím bezúspěšně, uvidíme, jak to bude pokračovat dál“
- Khaled - „nejsou dobré výplaty a pracuje se mnoho hodin“
 - „je tu mnoho bezdomovců, extrémně opilých lidí, možná kvůli mé pracovní lokalitě, ale když jsem potkal i jiné lidi, bylo to stejné, bohužel“
- Soňa - „u nás tam nebyl problém, můj manžel je hlavně takový ekonomický typ, který šetří a vede k tomu i nás, což teď ocením po letech, že se neutrácí zbytečně“
 - „i v Americe jsme si snažili našetřit, v tomhle nám to pomohlo“
 - „nemusíme chodit do práce, jen abychom věděli, že jinak nebudeme mít další měsíc co jíst“
 - „vlastně ani neví, jestli by práci sehnal nebo nesehnal, ale nebyla potřeba“

- „my tu naši chalupu občas pronajímáme pro turisty, takže z toho se snažíme mít nějaký příjem, máme 5 dětí, nemůžeme jíst trávu, (smích) ale snažíme si pěstovat zeleninu, máme zvířata“

5.6.8 Popis byrokratických problémů

- Sabina - „naštěstí nebyly problémy, pozvání proběhlo, ale tím, že jsme čekali rodinu, tak příjezd na základě sloučení rodiny jsme dostali vcelku okamžitě“
 - „papírově jsme neměli problémy, ale na cizinecké, tam to bylo trochu složitější, to jednání“
- Lütfü - “Já dostal vízum do České republiky docela jednoduše, měl jsem vízum z Anglie, a přijel jsem kvůli svému prvnímu dítěti, takže mi ho dali, dřív to bylo jednodušší”
- Aneta - “problémy nás provází od začátku, obecně se říká, že největší problémy s byrokracií mají cizinci s Českou republikou, a zatím se mi to bohužel potvrzuje”
 - “vízum jsme řešili v Ankaře s Českým velvyslanectvím, na vše musí být dohodnutý termín, telefony pro jakékoliv dotazy většinou neberou a když už ho po několika zkoušení zvednou, stejně vás odkážou na webové stránky, které jsme měli 10x přečtené, odpověď jsme nenašli a proto jsme jim volali, to si připadáte úplně bezmocní”
 - “zatímco já jsem řešila povolení k pobytu v Turecku online, přes internet a během pár dní jsem to měla vyřízené a doručené poštou, paní pošťačka mi to předala venku na ulici, kde jsem se zrovna byla, neuvěřitelné”
- Khaled - „všechno je problém“
 - „pokud něco chceš, tak to zabere minimálně tři měsíce, někdy šest - sedm měsíců”
 - „přijel jsem na pracovní povolení, měl jsem všechno, ale stejně se našel problém, kvůli jednomu podpisu“
- Soňa - „potom už jsme byli oficiálně manželé, potom už rovnou požádal o

trvalý pobyt a v té době to ještě nebyl tak velký problém, ano museli jsme projít oficiálním rozhovorem, přišli se oficiálně podívat, že žijeme spolu, ale ani jsme nemuseli dokládat věci z minulosti, prostě věřili tomu, co jsme řekli, jak jsme se poznali, kde jsme se poznali a že jsme spolu 1,5 roku už byli v Americe, Anglii“

- „takže neměli jsme nikde žádné problémy, ani jsme neměli problémy, že by manželovi někdo ukazoval něco ohledně rasismu, já už dlouho chodím se šátkem, začala jsem v Americe, taky to byla možnost na to je doma připravit“

5.6.9 Děti a budoucnost

- Sabina
 - „3 děti máme, pravděpodobně budou muslimského vyznání, ten vliv tam je“
 - „oba k tomu přistupujeme tak, aby měli z obou kultur něco, ale víra už je potom na nich, manžel muslim je, takže tam určitý vliv taky určitě je“
- Jazyk
 - „se mnou česky, jinak záleží, jak na ně manžel začne mluvit, anglicky rozumí, ale nemluví, turecky mluví a rozumí“
- Odměny, tresty
 - „v mezích“
 - „snažíme se vysvětlovat, co děti můžou a nemůžou“
 - „trochu se rozcházejí v názorech“
 - „děti spíše já plácnu, když něco nesmí, on je spíše mírumilovný“
- Krise identity
 - „tato otázka mě napadla několikrát, možná, že k tomu holky dojdou, my nežijeme vyloženě ani po islámské tradici, ani po křesťanské tradici, tím pádem nebudou mít jasný směr“
 - „je možné, že se jednou s tím shledají, ale myslím, že si v tom najdou to dobrý, uvidíme, teď nevíme“
- Lütfü
 - „nikdo nevíme, co nám budoucnost přinese, ale chci, aby mé děti znaly obě kultury, aby pak mohly porovnávat“
 - „mám jen jednu starost a to ohledně chování chlapců k dívkám, muži se tu chovají k ženám hrozně, a pokud mým dětem někdo ublíží, nikdy to nepřijmu“

- „tak si představ, velice těžce pracuješ, vychováváš své děti a pak přijde jeden „idiot“ a ublíží jim, já pracuji v noci a vidím, jak se muži k ženám chovají, je to strašné, vážně se mi to nelíbí“

- „všechny náboženství přináší dobro a já chci své děti naučit respektu, být silný, být nápomocný, být dobrý, nebýt jednoduchý, hloupý ale ani ďábel, prstě být člověkem“

- „občas si přeji přestěhovat se do Turecka kvůli moři, ale není to jednoduché, mám Českou ženu, děti... ale nevíme, je to nebezpečné, je tam válka, teď je více bezpečno tady, ale co se stane v příštích 10 letech nevíme...“

Odměny, tresty

- „můj názor je, že předtím, než oni provedou něco, co je špatné, ty bys je k tomu neměla ani pustit, měla bys je od toho držet dál“

- „musíš najít nějakou cestu, aby „nespadlí“ do toho, co je špatné, pak už je pozdě“

- „dokonce i když je potrestáš, tak co získáš? Oni se od tebe akorát vzdálí a budou tě nenávidět, potrestání není cesta, která dělá lidi lepšími“

- „samozřejmě, že budou dělat chyby, ale záleží na tom jaké, pokud budou ve 12 letech kouřit, dostanou „na zadek“, každý rodič to udělá, protože tohle ovlivňuje jejich zdraví, takže záleží na tom, jakou chybu dítě udělá, ale tak jak jsem říkal, musíme se zaměřit na to, aby se děti vůbec do špatných situací nedostávaly a my je nepotřebovali trestat“

- „když rozbijí skleničku a oni mě potrestají – sklenička už je tak jako tak rozbitá, to není žádné řešení...“

Krize identity

- „ta nejstarší rozumí jak české, tak turecké mentalitě, další dvě jsou ještě malé“

- „například moje dcera chce být obojí, kvůli své mamince chce být Češka, kvůli tatínkovi chce být Turkyně, což je vlastně hezké, chce udržet rodinu pohromadě“

- „když jedeme do Turecka, je z ní absolutní Turkyně, když se vrátíme do České republiky, je jako česká holčička, dokáže se chovat na obě strany“
- „chci, aby byly světu otevřené, nechci, aby něco ignorovaly“
- Tereza
 - „později mi přišlo, že ten vztah je za účelem jen si užívat, i když mi říkal, že to tak není“
 - „na otázky typu, co dál: neví, kde bude, neví, co bude dělat, neví, jak to bude, ideálně abych mu to já všechno zařídila“
 - „sice jsme řešili nějaké bydlení, ale kdo to bude hledat, kdo to bude financovat - u toho jsme skončili, nevím, co si myslel“
- Aneta
 - „nejsem si jistá, že by byly křesťané, protože já křesťanka jako taková taky nejsem, spíše jsem z rodiny ateistů, nikdy jsem si otázku ohledně náboženství nepokládala do doby, než jsem se setkala s Turky, ty to hodně řeší“
 - „určitě budou hodně ovlivněny tatínkem muslimem, ale ráda bych jim ukázala i jiné možnosti a to ne jen křesťanství, ale i další existující náboženství“
 - „každopádně si myslím, že k islámu budou mít nejbliž a hned po islámu tu bude hrát roli náboženství křesťanské“
 - „momentálně žijeme v ČR, ale možnosti pro odstěhování se do Turecka tu jsou, uvidíme, co čas přinese“
- Jazyk
 - „doufám, že děti budou mluvit česky a turecky, ve škole se budou učit anglicky a pokud by měly hodně nadání na jazyky, nebudu se bránit, aby je tatínek učil arabsky“
 - „zastávám názor kolik jazyků umíš, tolikrát jsi člověkem“
- Odměny, tresty
 - „ještě nevím, jak se zachovám v situacích, až to bude potřeba, ale rozhodně nechci mít děti, kterým budu neustále něco vysvětlovat a oni si to stejně udělají po svém“
 - „nejsem zastávce fyzických trestů, ale v určitých případech mi to přijde daleko účinnější, než liberální výchova a jen samé diskutování s mrňatama, jak to vidím všude kolem sebe“
- Krize identity
 - „nevím, budeme se snažit dělat všechno proto, aby se v obou

- zemích cítili jako doma, každopádně, jak do dopadne, to nejsem schopná říci“
- Khaled
 - “myslím, že budou muslimové, to bude lepší, protože když nebudou hodné, náboženství je k tomu postrčí”
 - “vy tady nejste křesťané, takže je to nemůže nijak nasměrovat, 85% ateistů, kteří nesnáší náboženství, koukáte na věřící lidi jako na teroristy a přitom můžete vidět na ulicích, jak jsou lidi opilí, zdrogovaní... Jaký mají respekt ke své rodině?”
 - „teď budeme žít tady, pak se přestěhujeme na lepší místo, pokud budou vyrůstat tady, tak pak budeme mít velký problém“
 - „tradice jim ukážu z manželčiny strany, ale ne jen oslavy, říkají tomu Vánoce, ale tady Vánoce neexistují“
 - „my akceptujeme Vánoce, ale ne jen oslavy“
 - Jazyk
 - “doufám, že budou mluvit pěti jazyky (úsměv), 3 jazyky by měly umět (česky, turecky, anglicky)
 - Odměny, tresty
 - “záleží, co udělaly, jestliže kouřily, tak už začaly, ukážu jim co je na tom špatně, jestliže něco ukradnou, bude následovat větší trest, než když kouřily, ale vše jim ukážu na začátku”
 - “nejdříve jim to vysvětlím, a pokud nic, tak budou následovat fyzické tresty, samozřejmě když nebudou rozumět”
 - Krize identity
 - “myslím, že budou tak 70% Turci, 30% Češi, protože mám větší rodinu než moje žena, budou s ní možná více v kontaktu, proto si to myslím”
 - “jestli budou vyrůstat v Turecku, to záleží”
 - Soňa
 - „všechny děti se narodily tady v Čechách, všechny jsou národností Češi i Turci“
 - „když přijedou do Turecka, nikdo na nich nepozná, že jsou cizinci, nemají žádný přízvuk, ani když mluví v češtině, tak nemají žádný přízvuk“
 - „to je tím, že můj manžel už od začátku říkal, že jsou v první řadě Turci, jména mají muslimská, ale napsané po Turecku“
 - „můj manžel říká, že by se měli cítit tak, jako odkud je táta“

- „chtěl, aby Turecko cítily jako jejich první domov, jako jejich mateřštinu“
- Odměny a tresty
 - „řekla bych, že jsme spíše přísnější rodiče, nejsem zastánce trestů fyzických, ani můj manžel ne, snažíme se i odměňovat, když jsme měli méně dětí, tak ty odměny fungovali líp, tam se to opravdu dodržovalo...“ (smích)
 - „co se mi líbí, co jsme určitě přejali z jejich kultury, oni ty děti vychovávají, aby měli respekt ke starším, k dospělým, v jejich kultuře se učí vždycky oslovovat i s přívlastkem – Abı (starší bratr), yenge (teta), abla (starší sestra) apod. což znamená, že když třeba mladší oslovuje staršího bratra, nemůže říct jen Jakube, ale Jakub abı (starší bratr), musí k tomu vždy přidat přívlastek označení”
 - “manžel mi vysvětloval, že je to takový respekt, né ponižování mladších, ale respekt ke starším, oni i mezi sebou se jen málokdy osloví jen jménem”
- Krise identity
 - “je důležité, aby se děti cítili někde jako doma”
 - “manželova sestra žije v Londýně, vzala si Libanonce, ale na děti mluvili anglicky, aby byli dobře jazykově připravené, jenže pak je problém, že se necítí jako Turci, ani jako Libanonci, ale angličané taky nejsou...”
 - “naše děti se musí domluvit tam i tady”
- Mahmud
- Jazyk
 - „s dětmi mluvím turecky a žena s nimi mluví česky, myslím, že jsme se rozhodli správně“
- Odměny a tresty
 - „fyzické tresty nemáme, ale učíme je, tresty verbální občas ano, oni vědí, když dělají něco špatného, co už se jim několikrát řeklo, třeba když porušují práva sestry, nebo bratra, nebo když ten starší se chce učit a mladší hrají hry na počítači, pak přicházejí verbální tresty, někdy pohlavek na hlavu, ale jinak jsme zásadně proti fyzickým trestům na dětech, ale pokud se stane něco takového, tak to slouží k upozornění, jinak ne“

- „myslím, že jim ukazujeme více lásky než ostatní, vidím to od sebe a od ženy, v mé kultuře jim ukazujeme více lásky, více se objímáme, a více říkáme, jak je máme rádi, oni vědí, že jsou milováni“
- Krize identity
 - „myslím, oni sice žijí v České republice, ale cítí se více jako Turci a důvody jsou, když jsme tam tak vidí, že tam jsou více vítání, vidí více lásky a přátelství je v mé kultuře velice silné, dokonce i se vzdálenými příbuznými si jsme velice blízko, oni to zažili, vidím, jak moje starší děti, když jedou do Turecka, tak by tam chtěli zůstat, cítí se tam lépe“
 - „tady je to bohužel obráceně, další - kromě sestry, matky a otce- nevidíte se tak často se sestřenicemi, strýci... vypadá to tu velice formálně, to je důvod, proč si myslím, že jsou spíše z mé kultury“
 - „z mé strany bych se vždycky chtěl přestěhovat do své země a žít tam, kvůli mnoha důvodům, můžeme říct klimatu, vztahům, jazyku, jestli ne tam žít tak tam chci alespoň umřít (smích)“
 - „protože tady vidím, když člověk umře, je tady sám, slýcháme to z manželčiny strany a nikdo ho nenavštíví, někdo tam umřel a dokonce ani sousedi nejdu a pohřeb, ale v Turecku je to jiné, tam jde sto, někdy i tisíc lidí, jdou navštívit rodinu, přinesou jim jídlo na několik dní, aby jim pomohli“

5.6.10 Důvěra ve vlastní vztah

- Sabina
 - „člověk, kterého mám vedle sebe mi za to stál!“
 - „věci okolo, ohledně žití atd. je to na pováženou, jestli by do toho člověk šel ještě jednou, bylo to náročný a psychicky těžký, je to hodně těžký, ale člověk mi za to stojí“
- Lütffü
 - “Věřím sobě a své ženě, našemu vztahu na 100 %”
 - “my jsme uspěli v tolika těžkých věcech, dali jsme našim životům smysl, hodně jsme se kvůli tomu hádali, tři děti, vychovávat je, mít je, uživit je, byznys, peníze, koupě auta, koupě domu, máme dobrý život a

vytvořili jsme ho spolu, co jsme zvládli, to dává našemu vztahu na síle, občas jsou boje, hloupé boje, ale na konci víme, co jsme spolu všechno zvládli a není lehké to jen tak zničit”

- “pracuji pro své děti, obchoduji pro ně, pokud by děti nebyly se mnou, na co bych pak vydělával?”

- Tereza - „kdybych nebyla zamilovaná, tak se na to vykašlu dávno“

- Aneta - „našemu vztahu věřím, stále je tu několik otazníků, ale ty tu budou vždycky“

- „už jsme toho překonali tolik, že nevidím jediný důvod, proč bychom to měli zahodit“

- „pro někoho jsou 3-4 roky nic, ale my jsme museli zvládnout strašně moc překážek, a ty jsme zatím zvládli, tak doufám, že to tak bude i nadále“

- Khaled - „ted’ věřím v náš vztah“

- “občas, ohledně životního stylu lituji, ale možná by to bylo v Turecku horší, a možná by tam, taky litovala“

- „tady životní styl není dobrý“

- Soňa - „co se týče vztahu, byla to námaha, třeba to náboženství, to jsme si vysvětlili, víra v boha, a to mě všechno zajímá, to jsem věřila, ale v tom vztahu, tam jsme si prošli různým... byly období, kdy jsme vlastně ani nevěděli, jestli budeme spolu, i období, než jsme jeli do Ameriky, tak jsme se více jak půl roku neviděli, ale v momentě, kdy by mu vízum odmítli a on nepřiletěl, tak jsme asi tušili, že by to byl konec našeho vztahu“

- „pak jsem si řekla, stejně bych nikoho lepšího nenašla, žádný princ, který by mě obskakoval stejně není, takže ne“ (smích)

- Mahmud - „Nelituji, ale víš, byly tu časy, když se s někým hádáš a když je to velká hádka, můžeš se cítit zraněný, a asi chceš jít na chvíli pryč, tohle je normální mezi všemi vztahy, ale nikdy jsem nelitoval, vzal jsem si svou ženu a měli jsme výhodu, že jsme nežili ani v Čechách, ani v Turecku, potkali jsme se v Anglii a žili jsme tam, žili jsme v Americe, strávili jsme spolu docela hodně času, vyřešili jsme mnoho problémů hned na začátku, mluvili jsme o nich před svatbou“

- „byl jsem připravený a věděl jsem, koho jsem si vzal“
- „nelituji a nikdy jsem nelitoval“
- „mám na ní rád přesnost, organizovanost, drží sliby, nepodvádí, rodina jí naučila pravdomluvnosti, nebýt falešná“

5.7 Interpretace výsledků výzkumu

Otevřeným kódováním jsem si stanovila 9 kategorií, které navazují na dílčí cíle. Jednotlivé kategorie jsou od každého z respondentů subjektivně popsány (pokud se jich otázky týkaly). Výsledky výzkumného šetření mohou být nápomocné pro činnosti v oblasti sociální a multikulturní výchovy.

5.7.1 Seznámení a vývoj vztahu

Jednotlivé páry se seznámily různými způsoby, vždy ale mimo Českou republiku. Seznámily se na dovolené, při práci nebo při studentském pobytu. Po určité období se vztah udržoval a rozvíjel pouze přes sociální síť. Výjimku tvoří pár Soni a Mahmuda, protože v době jejich seznámení sociální síť neexistovala. Pouze respondentka Tereza se s bývalým partnerem seznámila na území naší republiky.

5.7.2 Důvody zalíbení/nezalíbení partnerů

Při svém výzkumném šetření jsem chtěla zjistit, co se partnerům navzájem líbilo a co naopak nelíbilo. Respondenti totiž pocházejí ze sociálně i kulturně odlišného „zázemí“. Zajímalo mě tedy, zda je k sobě přitahovalo něco jiného, než co přitahuje jedince v běžném nesmíšeném páru.

Dle odpovědí respondentek byly důvody zalíbení hlavně jinakost, pohlednost, mužnost, přátelskost, komunikativnost... Dle odpovědí respondentů to bylo složitější. Lütfü byl na Evropanky zvyklý, nic „nového“ to pro něho nebylo. Ale Sabina se mu zalíbila (prý jako žádná jiná) a věděl, že to nesmí nechat jen tak. Khaledovi se líbilo i nelíbilo na Anetě to, že je kamarádká. Ze svých zkušeností už mohu situaci dokreslit. Turci jsou zvyklí na otevřené, milé chování a pohostinnost, která se například v ČR tolik nevidí. To se mu mohlo líbit, protože se cítil jako „doma“. Ale na druhou stranu postrádal takovou tu zdrženlivost, kterou by měla dívka v tradičnější společnosti (ze které on pochází) mít. Hlavně v případě přátelskosti k mužskému pohlaví. Mahmuda na Soně zaujala nevinnost a „vnitřní čistota“.

Důvody nezalíbení, či nějakého strachu, byly u Sabiny v podobě předsudků, neznáma a nedůvěry k cizincům. U Terezy nic negativního neproběhlo. Aneta nebyla zvyklá, že by ji přítel někdy na něco odpověděl „ne“. Už od počátku vztahu u nich docházelo k hádkám. Z mého pohledu se to může jevit jako správné, alespoň si hned na začátku všechno ujasnili. Soňa v té době brala jako negativní, že ji Mahmud upozornil, že se mu nelíbí, aby si dopisovala s jinými kluky. Buď on nebo oni. Soňa si vybrala a teď už rozumí důvodu, proč to nebylo správné. Lütfü se s ničím podobným na začátku vztahu nesetkal. Pravděpodobně už si zvykl na odlišné chování v Evropě, protože hodně cestoval a pracoval dlouhou dobu mimo Turecko. Khaled měl mimo problému s “přátelství” i problém s tím, že byl měla být Aneta stále v kontaktu se svým expřítelem. O hádkách, o kterých mluvila Aneta, mluvil i on. Mahmud na začátku vztahu neměl se Soňou žádný problém. Ten se objevil až po příjezdu do ČR. Nelíbilo se mu přátelství mezi Soňou a jinými chlapci.

5.7.3 Přijetí / nepřijetí partnera okolím

Ani v jednom případě, kdy docházelo k seznámení partnerů s rodinou, to nebylo jednoduché. Celá situace potřebovala čas. V případě Soni to bylo trochu obráceně. Z počátku problémy nebyly. Ty nastaly postupem času, ale nakonec se zdárně vyřešily. Jak už tu bylo zmíněno vícekrát, náš postoj k muslimům obecně není kladný. To se poté odráží i v konkrétních případech u jednotlivých párů. U kamarádů, širší rodiny a okolí probíhalo seznámení snadněji. Snad i kvůli tomu, že se jich to netýkalo tak přímo. Všude však byl problém s jazykovou bariérou. Tereza se domnívala, že by jí snad jeho rodina přijala z hlediska víry, ale nebyla si jistá z hlediska věku.

V rodině Lütfu Sabinu přijali okamžitě, bez jakýchkoliv předsudků. U Khaleda doma Anetu přijali také v podstatě bez problémů, jen se musela naučit chování, které je pro tuto oblast typické. V okolí to ale zprvu způsobilo menší pozdvižení. Nakonec se však všechno ustálilo. U Mahmuda v rodině Soňu nechtěla přijmout hlavně jeho sestra. Dělal velike problémy. Když Soňu poznali jeho rodiče, sestře vše vysvětlili a Soňu přijali jako vlastní.

5.7.4 Jazyk a jazyková bariéra

Ve většině případů byl základní komunikační jazyk angličtina. U Terezy to z její strany byla čeština a z jeho strany ruština. Postupně se páry navzájem začali učit jazyk partnerův. Páry, které mají děti, mluví česky, turecky a rozumí anglicky. S rodinami to z počátku probíhalo formou překládání (od dětí, či partnera). V některých případech to

přetrvává. Z obou stran je jazyková bariéra také mezi kamarády. Ne všichni totiž mluví anglicky. Jazyková bariéra mezi páry nebyla nijak velká. Výjimku tvořila Tereza.

5.7.5 Popis života dle odlišného kulturního vzorce

Pár č. 1 (Sabina a Lütfü) tyto věci začali řešit až s příchodem dětí. Nejdříve to byl veliký problém. Lütfü z určitých důvodů odmítal slavit například Vánoce. Postupem času však vytvořili kompromis. Děti znají svátky české (křesťanské) i muslimské. Co se týká alkoholu, tak ani jeden z páru nepije. Terezy přítel byl k těmto věcem otevřený. Křesťanské svátky mu nevadili. V této oblasti měl „prozápadni“ názory, jak Tereza řekla. Šel s ní i na velký pátek do kostela. Jako sportovci ani jeden nekonzumoval alkohol. Mezi Anetou a Khaledem to probíhá tak, že Aneta Vánoce slaví a Khaleda bere do rodiny s sebou. U stromečku rozbaluje dárky, ale nijak vnitřně to neoslavuje. Vadí mu, že už v tom Češi nevidí svátek, který pochází z křesťanství. Většina nechodí do kostela, nedrží půst apod. Ohledně muslimských svátků ještě neměli moc příležitostí je slavit. V budoucnu se ale účastnit pravděpodobně budou, podle situace. Alkohol Aneta příležitostně pije, Khaled ne. Soňa s Mahmudem křesťanské svátky neslaví. Ze Soni se stala muslimka. Své děti vychovávají v této víře. Alkohol nepijí.

5.7.6 Rozdílnost v sociálních aspektech a jejich překonávání

Sabina a Lütfü neměli problém. Lutfu bere ženu za velice důležitou osobu, více jak muže, protože žena bude/je matka. Nikdy Sabině nic nezakazoval a po mateřské dovolené chce jít Sabina zpátky do práce. V domácnosti Lütfü pomáhá. V současné době méně, protože má časově náročnou práci. Konflikty většinou urovnává on. Hlavně kvůli práci a dětem, které chodí do školy. On je typ pro rodinu a udělal by pro ni všechno. Emoce se jeden před druhým nebojí dávat najevo. Naopak Sabina říká, že turečtí chlapy ukazují více svých emocí než chlapi čeští.

V Terezině případě to byl problém. Měla se o partnera kompletně starat tak, jak byl zvyklý z domova. Vařit, uklízet, nejlépe být doma a vychovávat děti. Ty však ještě nechtěl, cítil se na ně mladý. Ve sportu ji nijak nepodporoval, i když se tam poznali. Při hádkách se urazil a odešel.

Mezi Anetou a Khaledem to bylo na začátku těžké. Nějakou chvíli trvalo, než si všechno vyjasnili. V mnoha případech pomohlo poznání partnerovy rodiny. Khaled bere ženu

jako velmi důležitou osobu a nejdůležitější pro rodinu. Jednou se stane matkou. Dle jeho názoru si jsou oba partneři rovnocenní, ale každý má jiné “povinnosti”. Že bude Aneta chodit do práce, to bere automaticky. Pokud by však vydělával dostatek peněz, nemusela by. Bylo by to na jejím uvážení. Konflikty urovnává Aneta. Khaled doma pomáhá, i když z domova na to nebyl zvyklý. Muži u nich v domácnosti nemusí dělat nic, protože žena je doma a muž chodí na celý den do práce. Vyjádření emocí není ani pro jednoho problém.

Soňa a Mahmud mají tzv. tradiční muslimské manželství. Můžeme říct, že mají rozdělené role. Soňa obstarává domácnost a Mahmud se stará o ostatní, převážně o dům, zahradu, malou farmu apod. V případě potřeby pro něho není problém pomoci v domácnosti. Soňa dříve pracovala, potom byla na mateřské. Teď své děti učí doma. Na práci, kterou vykonávala dříve, by v současné době potřebovala vyšší vzdělání. Konflikty urovnává ona. Co se týká emocí, tak Mahmud si myslí, že oni jako turci vyjadřují emoce daleko více než čeští lidé.

5.7.7 Ekonomická situace, trh práce a případné byrokratické problémy

U prvního páru nebyl problém, Lütfü je podnikatel. Když chtěl přijet do ČR, Sabina už čekala miminko. Jednalo se tedy o sloučení rodiny. Vyřízení všeho potřebného proběhlo poměrně rychle.

Přítel Terezy tu byl na zaměstnaneckou kartu. Pracoval v továrně. Požadoval po Tereze obstarání lepší práce.

Khaled přijel také na zaměstnaneckou kartu. Její vyřízení bylo zdlouhavé a problematické. Teď se momentálně snaží najít lepší práci. Ale pro cizince bez dobré znalosti českého jazyka a bez znalostí v oboru IT je to problematické.

Mahmud dříve pracoval v Anglii, pak odjeli se Soňou do Ameriky. Nějaký čas pracoval v Praze. V současné době se Mahmud stará o zahradu a malou farmu, kterou mají u domu. Občas dům pronajmou turistům. Mají naspořeno z dřívejška, moc neutrácejí.

5.7.8 Výchova dětí a budoucnost rodiny

Sabina a Lütfü se snaží ukazovat dětem obě kultury. V co potom budou věřit, nechávají na nich. S dětmi mluví česky a turecky. Partneři se mezi sebou domlouvají anglicky. V posledních letech ale do jedné věty zapojí všechny tři řeči. Dětem se snaží vysvětlovat, co mohou a co ne. Fyzické tresty nepraktikují. Pokud už to musí být, Sabina je spíš ta, která dá na zadek. Sabina si není jistá, co přinese budoucnost. Zda nebudou mít děti

problém s identitou. Teď jsou ještě malé, vše se uvidí časem. Nejsou vychovávány striktně ani jako muslimové, ani jako křesťané. V současnosti se děti umí chovat v Čechách “česky” a v Turecku jako Turci.

Budoucnost Terezina vztahu nebyla růžová, ona měla všechno zařizovat a on nedělal nic. Přišlo jí, že si chce jen užívat. Ani finanční stránku neřešil.

Aneta s Khaledem jsou na začátku společného života. Ještě to není ani rok, co spolu bydlí. Mají před sebou otázky typu zaměstnání, bydlení... Aneta bude letos v květnu končit školu. Budoucnost ukáže, jaké možnosti se jim naskytanou. Co se týče rodiny, bude výchova pravděpodobně více směřovat k tradicím islámu. Aneta ani její rodina nejsou křesťané. Děti budou znát obě kultury, ale která je více ovlivní, ukáže až čas. To samé se ukáže i v případě výchovy a krize identity dítěte. Zatím je vše hypotetické.

Děti Soni a Mahmuda mají výchovu podle islámu. Slaví islámské svátky, křesťanské svátky znají. Nechodí do školy, učí se doma, proto jim možná křesťanské svátky nijak nechybí. Soňa s dětmi mluví česky, Mahmud turecky. Učí se i angličtinu. Jedná se spíše o striktnější rodiče. Fyzické tresty nepraktikují. Děti jsou spíše Turci než Češi.

5.7.9 Důvěra ve vlastní vztah

Páry ve svůj vztah věří. Ve všech párech to bylo a je těžké. Ale nikdo by ho nevyměnil. Všichni si stojí za svým rozhodnutím.

Tereza to také vydržela dlouho, protože byla zamilovaná.

5.8 Shrnutí výsledků

Hlavní výzkumný cíl byl, zdali může fungovat partnerství/manželství takto dvou odlišných kultur (náboženství). Po rozebrání odpovědí z rozhovorů z různých párů můžeme vidět, že je to možné. Vše záleží na jednotlivých párech, na jednotlivých partnerech, na přizpůsobení se, pochopení, toleranci. Všechny vztahy mají své problémy. Smíšené páry jich mají ještě více. Ale vyřešení problémů páry pravděpodobně více stmeluje. Společné překonávání překážek vztahy upevňuje.

V dílčích cílech se zjistilo, že všechny páry se setkaly v cizině, jen Tereza se s bývalým partnerem setkala v České republice. Moderní doba je doba cestovatelská, mnoho lidí vyjíždí do ciziny na dovolenou, za prací, za studiem... To všechno jsou příležitosti k setkávání se s novými lidmi. A někdy přátelské setkání přerůstají v lásku a partnerství.

Dalším zjištěním bylo, že u “mých” párů se ženám líbila hlavně jinakost protějšku. Muži měli rozdílné důvody, proč se jim ženy zalíbily. Každopádně vztahy začaly vznikat samovolně, nenásilně. Jako to bývá i u párů nesmíšených. Přijetí partnera v rodině ženy (v rodině české) bylo složitější, než v rodině turecké. Ale nakonec se všechny trable časem srovnaly. Nejčastějším komunikačním prostředkem je angličtina. Každý pár však žije svůj vlastní život. Opět záleží na dohodě a na tom, co konkrétnímu páru vyhovuje. U Terezy k dohodě ani ke kompromisu nedošlo, pravděpodobně proto z toho důvodu partnerství skončilo. Rozdílné sociální aspekty jsou v každém páru, ale páry to překonaly či překonávají. I v oblasti problematiky cizinců na trhu práce a byrokratických problémů každý pár řešil své starosti. Někdo měl vyřešeno rychle, někde to trvalo a bylo to problémové. Výchova dětí probíhá rozdílně, někde ještě neprobíhá vůbec. Každý ale vztahu věří a podle toho se také chová.

Závěr

Diplomová práce se zabývá srovnáním (porovnáním) postavení žen v Turecku a v Evropě (ČR) a jejich postavením v partnerství. Práce je úzce zaměřená, protože se zabývá pouze českou a tureckou kulturou (křesťanským a islámským náboženstvím). Evropa se obecně bere jako křesťanská společnost, ale Česká republika je specifická vysokou mírou ateistů. Zatímco v Turecku převládá Islám. Jedná se o sekularizovanou společnost. První část práce se snaží čtenáře uvést do problematiky. Nejprve předkládá obecný vhled do problematiky kultury, náboženství, role žen v minulosti až po současnost, rodiny i feminismu. Poté následuje kapitola o postavení žen pohledem českých a tureckých studentů, o problematice partnerství smíšených párů.

Další část diplomové práce je zaměřena na část praktickou. Ve výzkumném šetření probíhaly rozhovory s respondenty. Jednalo se o tři páry a jednu ženu, která partnerství s muslimem zažila. Na základě dříve prostudovaných podobných vysokoškolských prací byl zvolen takto omezený počet respondentů. Veškeré rozhovory byly vedeny osobně (tváří v tvář). Při tomto způsobu vedení rozhovorů mohlo probíhat i pozorování, které pomohlo dokreslit situaci.

Hlavní výzkumný cíl byl, zda může fungovat partnerství/manželství takto dvou odlišných kultur (náboženství). Cíl byl dle mého názoru splněn. Takovéto partnerství/manželství fungovat může, záleží však na okolnostech, domluvě, ústupcích apod. Nelze však zobecnit výsledky šetření, protože každý pár je jiný. I z tohoto důvodu jsem záměrně vybrala dosti rozdílné páry. Další dílčí cíle byly popsány v předchozích kapitolách.

Práci by bylo možné rozšířit o respondenty (páry) žijících v Turecku či v jiné zemi. Zároveň by bylo možné výzkumné šetření zopakovat po několika letech se stejnými respondenty a zjistit, jestli se něco změnilo, případně nezměnilo.

Práce by dle mého názoru mohla být určitým zdrojem informací pro ty, kteří se o takovou problematiku zajímají. Možná i pro nově vznikající vztahy, kdy jeden z partnerů je muslimského vyznání. Získané poznatky by se také daly využít v oblasti týkající se překonávání sociálních a kulturních rozdílů.

Seznam použité literatury

ABD AL-‘ĀTĪ, Ḥammūda. Zaostrěno na islám. Nové, přeprac. a opr. vyd. V Praze: Ústředí muslimských obcí, 2010. 203 s. ISBN 978-80-904373-6-4.

Bible. Timoteovi 2, 12. Bible [online]. [cit. 2020-01-18]. Dostupné z: <http://bible.patroni.cz/index.php?id=29792>.

Bible: Marek 15, 40. Bible [online]. [cit. 2020-01-18]. Dostupné z: <http://bible.patroni.cz/index.php?id=24932>.

CAKIRPALOGLU, Panajotis. Psychologie hodnot. [Olomouc]: Votobia, 2004. 427 s. ISBN 80-7220-195-6.

Desatero přikázání Božích. *Vira.cz: Z víry čerpat sílu k životu* [online]. 2012, 9.2.2012 [cit. 2020-01-09]. Dostupné z: <https://www.vira.cz/texty/clanky/desatero-prikazani-bozich>.

FROUZOVÁ, Magdaléna et al. Mříže v ráji: muslimské ženy v Evropě. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2006. 173 s., [4] s. barev. obr. příl. ISBN 80-7021-847-9.

FROUZOVÁ, Magdaléna. Závoj a džíny: ženy v islámském světě. 2. vyd. Praha: Vyšehrad, 2006. 207 s., [8] s. barev. obr. příl. ISBN 80-7021-840-1.

GOITEIN, S. D. Jews and Arabs: Their Contacts Through the Ages. Schocken; Revised edition, 1974. 263 p. ISBN: 978-0805204643.

HAVELKOVÁ, Barbara. Rovnost v odměňování žen a mužů. Vyd. 1. Praha: Auditorium, 2007. 157 s. ISBN 978-80-903786-2-9.

HAVELKOVÁ, Barbara. Rovnost v odměňování žen a mužů. Vyd. 1. Praha: Auditorium, 2007. 157 s. ISBN 978-80-903786-2-9.

KHIDAYER, Emíre. Život po arabsku. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 2012. 274 s. ISBN 978-80-204-2786-1.

KLÁŠKOVÁ, Marie. 2014. Postavení ženy ve Starém zákoně. České katolické biblické dílo. <http://biblickedilo.cz/bible-v-liturgii/liturgicky-rok-c/postaveni-zeny-ve-starem-zakone/>.

KROPÁČEK, Luboš. Duchovní cesty islámu. Šesté, opravené vydání. Praha: Vyšehrad, 2015. 305 stran. ISBN 978-80-7429-598-0.

Křesťanství. *Společenské vědy: Otázky ze společenských věd k maturitě* [online]. [cit. 2020-01-09]. Dostupné z: <https://zsv-maturita.cz/krestanstvi/>.

KUČERA, Jan. Rodina ve 21. století a křesťanství: bakalářská práce. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta pedagogická, Katedra sociální pedagogiky, 2009. 66 l., 3 l. příl. Vedoucí diplomové práce Mgr. Tomáš Dvořáček, DiS.

KYNSILEHTO, Anitta, ed. Islamic feminism: current perspectives. Tampere Peace Research Institute. Occasional paper, no. 96. Tampere: Tampere Peace Research Institute, 2008.

KYNSILEHTO, Anitta. Islamic feminism: current perspectives. Tampere: Tampere Peace Research Institute, [2008]. ISBN 978-951-706-211-4.

LE GOFF, Jacques. Kultura středověké Evropy. Překlad Josef Čermák. Vyd. 2., Ve Vyšehradu 1. Praha: Vyšehrad, 2005. 702 s., s. barev. obr. příl. Kulturní historie. ISBN 80-7021-808-8.

MAHMOODY, Betty a HOFFER, William. Bez dcerky neodejdu. Překlad Anna Thomasová. Vydání sedmé (v Euromedia páté). Praha: Euromedia Group, a.s., 2018. 366 stran. ISBN 978-80-7617-121-3.

Náboženské vyznání obyvatelstva. Český statistický úřad [online]. 2004, 30.6.2004 [cit. 2020-01-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/57004fa0f>.

Náboženství – základní informace: Příklady definic náboženství. Národní informační centrum pro mládež [online]. Praha, 2017, 26 Únor 2018 [cit. 2020-01-08]. Dostupné z: <http://www.nicm.cz/nabozenstvi-zakladni-informace>.

OATES-INDRUCHOVÁ, Libora, ed. Dívčí válka s ideologií: klasické texty angloamerického feministického myšlení. Překlad Hana Hájková. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998. 304 s. Studijní texty; sv. 18. ISBN 80-85850-67-2.

OBERSTEINOVÁ, Michaela. Feministická interpretace Koránu: diplomová práce. Praha: Karlova univerzita, Evangelická teologická fakulta, Katedra religionistiky, 2009. 64s. Vedoucí práce: Pavel Hošek.

POTMĚŠIL, Jan. Šarī'a: úvod do islámského práva. 1. vyd. Praha: Grada, 2012. 219 s. ISBN 978-80-247-4379-0.

RENZETTI, Claire M. a CURRAN, Daniel J. Ženy, muži a společnost. Překlad Lukáš Gjurič. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2003. 642 s. ISBN 80-246-0525-2.

SAEGERT, S., SWAP, W., & ZAJONC, R. B. (1973). Exposure, Context, and Interpersonal Attraction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 25 (2), 234-242. doi: 10.1037/h0033965.

SAID, Edward W. Orientalismus: západní koncepce Orientu. Vyd. 1. Praha: Paseka, 2008. 459 s. ISBN 978-80-7185-921-5.

SASSON, Jean. Princezna Sultana: život pod závojem. Překlad Marie Frydrychová. Vyd. 2., V nakl. Levné knihy 1. Praha: Levné knihy, 2010. 253 s. ISBN 978-80-7309-892-6.

Seznam států s žádným nebo částečným mezinárodním uznáním: Členské státy OSN neuznané alespoň jedním jiným členským státem OSN. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 26. 8. 2018 [cit. 2020-01-09]. Dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_st%C3%A1t%C5%AF_s_%C5%BE%C3%A1dn%C3%BDm_nebo_%C4%8D%C3%A1ste%C4%8Dn%C3%BDm_mezin%C3%A1rodn%C3%ADm_uzn%C3%A1n%C3%ADm.

SOUKUP, Václav. Dějiny antropologie: (encyklopedický přehled dějin fyzické antropologie, paleoantropologie, sociální a kulturní antropologie). Praha: Karolinum, 2004. 667 s., [32] s. barev. obr. příl. ISBN 80-246-0337-3.

SOUKUP, Václav. Přehled antropologických teorií kultury. Vyd. 2. Praha: Portál, 2004. 229 s. ISBN 80-7178-929-1.

Svateb přibývá: Vloni se v Česku konalo 52 567 svateb. Nejvíc za posledních deset let. Český statistický úřad [online]. 2018, 14.září 2018 [cit. 2020-01-31]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/svateb-pribyva>.

ŠIMEK, Vojtěch a kol. K interdisciplinární teorii tradice. 1. vydání. Brno: CDK (Centrum pro studium demokracie a kultury), 2016. 450 stran. Moderní česká teologie. ISBN 978-80-7325-404-9.

ŠTAMPACH, Odilo Ivan. Přehled religionistiky. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008. 237 s. ISBN 978-80-7367-384-0.

TARANTOVÁ, M. Sociálně-pedagogická interpretace feministického hnutí v České republice. Praha: Filozofická fakulta, Univerzity Karlovy v Praze, 2009. 84 s. Diplomová práce.

VÝROST, Jozef a SLAMĚNÍK, Ivan. Sociální psychologie. 2., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2008. 404 s. Psyché. ISBN 978-80-247-1428-8

Seznam obrázků

Obrázek 1 - Základní způsoby zahalování muslimských žen.....	13
Obrázek 2- Podíl věřících obyvatel v okresech od roku 1991	16

Seznam tabulek

Tabulka 1- Průměrná mzda žen a průměrná mzda mužů v Kč	30
--	----

Přílohy

Písemný souhlas pro účastníky výzkumu

Prohlašuji, že jsem byla seznámena s cílem výzkumného šetření a s obsahem výzkumného šetření pro diplomovou práci na téma *Srovnání (porovnání) postavení žen v Turecku a v Evropě (ČR) a případném partnerství*. Souhlasím s dobrovolnou účastí na této diplomové práci.

Dávám své svolení výzkumníci, aby materiál, který jsem poskytla, mohl být zveřejněn za účelem sepsání diplomové práce, případně odborného článku či v další odborné publikaci.

Souhlasím s nahráváním rozhovoru a s následnou analýzou zvukového záznamu a jeho přepisu. Rozumím tomu, že pokud se v rozhovoru objeví pro mě obtížná témata, nemusím odpovídat, případně mohu ukončit rozhovor z jakéhokoliv důvodu v kterékoliv jeho fázi.

Jsem seznámena s anonymitou odpovědí případně připsáním zkreslujícího jména.

V Hradci Králové dne.....

Podpis účastníka výzkumu

Written agreement for research participant

I declared I have been acquainted with acquainted with the objective of the research and the content of the research for the thesis on *Comparison of women in Turkey and Europe (Czech Republic) and possible partnership*. I agree with voluntary participation in this thesis.

I give my permission to the researcher so that the material I have provided may be published for the purpose of writing a thesis, eventually a professional article or other professional publication.

I agree with the recording of the interview and the subsequent analysis of the audio recording and its transcription. I understand that if there are difficult topics in the interview, I don't have to answer, or I can end the interview for any reason at any stage.

I am acquainted with the anonymity of the answer or ascribing the distorting name.

In Hradec Králové.....

Signature of the research participant

Originály rozhovorů v anglickém jazyce

1. Situace, při kterých se páry seznámily, jak probíhal začátek, vývoj vztahu?

- Lütfü - „When we left Turkey, I went to England back, then we started write to each other, it was kind of strong love”
 - „She was worry, I was foreigner, I was not worry because I had already relationship with foreigner girls before her, I was not that much worry, but she was so much worry. I can understand that, especially we have bad advertisement over the word”
 - „We started write each other, we tried be in contact”
 - „I invited her England, she came once, she was really worry, and really afraid, we stayed there few days, then she went back to Czech Republic, the worries were still going on, but then she was already pregnant”
 - „she could not manage her life in London, so I left everything behind me, and I came to Czech Republic for my child”
 - „I started from 0, it was very hard for me”
- Khaled - „She met me in dorm, in Erasmus, I visited my Turkish friend and we met”
 - “we started speak normal, like a friend and then it happened, we were meeting every day and then something happened”
 - “then it continued by internet, social love, every hours we wrote each other”
- Mahmud - „we met in language school, we were introduced by friend“
 - „later we met in swimming pool, I recognized her, we spoke”

2. Popis důvodů, co partnery sebe navzájem na druhém přitahovalo/odpuzovalo.

- Lütfü - „from the beginning, when you fell in love with someone, you do not see negative part, because it is kind of ping way“
 - „you see everything beautiful, this is beginning, after 3 children you see everything...”
 - „I worked in tourism, I had quite a lot of foreign girls, so that a foreigner girl, she had blue eyes, green eyes it did not make any different for me...”

- „I saw her, and I said to myself I have to do something with that girl”
- „she caught me, I did not plan children until 40 years, I was planning to travel all of the world, but suddenly my mind was changed”
- „she is really special for me, she is not just like I met before”
- Khaled - „I like she is friendly, but I do not like she is so much friendly“
- „she is hospitable girl, friendly, she cares everything, she manage, but she is so much friendly, more than enough, immediately in contact, know everyone, meet, speak, it is not good“
- “everything was different, there were one million argue and half million big argue, quarter million divorce, broke but we managed”
- “I really could not accept she had boyfriends and she speak with them”
- Mahmud - „what attracted me, I can say heart, innocent mostly and purity”
- Negativa - “on the beginning no, but maybe later when I came to Czech Republic, I can say, because of the relationship between boys and girls that was different, that was, but in England it was not”

3. Přijetí/nepřijetí partnera mezi rodinu, přátelé a širší sociální okolí.

- Lütfü - „my parents accept her straight, with her all condition (if she drinks alcohol...) because she was born in Czech Republic, you can not change a woman (whoever) in 1 minute”
- „my parents know very well, what does it mean love“
- „only 1 thing, they warned me, for my children I have to teach them also little bit Turkish culture”
- „our friends, the good one they are still staying with us”
- Khaled - „they immediately accept her, but they said she should accept our rules, our culture, but she starts accept I think (clothes, behaviour, religion, culture, everything)”
- “people around, in city: firstly, ooo she is not Muslim, they started like that, and secondly she is faraway, she is not Turkish, she does not speak Turkish, but then we manage it”

4. Zjistit jaký jazyk je ve vztahu nejvíce užívaným komunikačním prostředkem a zdali existuje jazyková bariéra

- Lütfü - „we started with English, of course and we are still talking English but last 2-3 years, I understood that my children, older one, she understands us in English and Turkish, but another two, they do not speak English and Turkish”
 - „sometimes they talk to me and I did not understand them”
 - „then I said to myself, look I should start to make it my Czech language better”
 - „in last 2 years I decided speak Czech more, because of business, my children...”
 - „we have very multi language at home, Czech, English, Turkish”
- Khaled - „in English language we speak, with family Turkish, she is also going Arabic course for me, they also try little English with her (sister)”
 - “my Czech language perfect, everyone likes me in Czech language and they are telling me: you improve yourself (smile), but I did not thing, right now I think”
- Mahmud - „I had friends in England, they accept, they had girlfriends from different countries”
 - “family, my sister, she has been living in England, she was negative, first reaction was negative, not because of her personality but because of I will marry foreigner and children will have, if there will be divorce, there will be a catastrophe, there was what make her act negatively and worries”
 - “my family, they were at beginning negatively but when they saw my wife firstly, they changed their opinion, they very much welcomed her and accepted her like as their daughter”
 - “neighbour, they were very much pleased, when they saw I am going to marry with foreign I was warm by my neighbours that I should care of her well, several people they warned me, be careful and take care of her well”

5. Popis života dle odlišného kulturního vzorce: rozdílné kulturní, náboženské tradice a svátky, přijetí tradic „nových“ či změna tradic dosavadních

- Lütfü - „Some of the things, when you have childhood you learned tradition and culture from your family, it makes your character, it is tricky for us live here”
- „We became to be with each other, all family, parents, cousins, all the time some actions, but in Czech Republic everyone is alone”
- „You must fix everything alone, your mum she must work, you can not leave your kids to someone you know, from your family members”
- „Give my wife days off is not possible, wherever we go, the kids are with us, in this case I am a little bit sad, because the family relationship here is not very strong, to be honest, because everyone has enough trouble, enough stress.”
- „about Christmas days for children is very nice, I like that, and I do not like anything on it”
- “I do my best for do not show her family I am against of it, because I am not against of that, it is nice, you are together, you give presents to children”
- “we respect each other, we do not have problem with that”
- “only one thing hurt me, I see after Christmas everywhere is cut off trees, at least they can use imitation, we can a little bit keep eco-life, and I think Jesus will not be happy with that”
- „otherwise all traditions are beautiful, for me about religion I will tell one thing: I think Jesus, Moses, (Mojžíš) Muhammad... Whatever exist in the world they bring the same word, be good, good and bad is clear everyone will understand”
- „Religion try show people the right way, not killing and not extreme, or again of each other”
- Alkohol - „look i drunk many alcohol, like hell”
- “I am coming from tourism, manager of bar, I am the person who can not control himself with alcohol”
- “so I decided to give up absolutely, because I know when I drink... I have even not time for it, I have three shops, I have to run everywhere,

by car...”

- “I need fresh mind in the morning”

- “I want have clean life little bit”

- Khaled - „we did not celebrate anything till now, I do not celebrate Christmas, she celebrates but I am going but do not celebrate, I do not accept it, because they drink alcohol, they make festival but no Church, no religion, but it is not Christmas”
 - “and Turkish celebration, we are not there, so we will maybe celebrate then”
 - “if here will be religion, I will respect that, but they do not have and they are doing some festival, I try enjoy but not celebrate”
 - “generally, it gave me positive and negative feelings about meet her, her culture etc., everything together but negative I think little more, because there people are so open mind, so comfortable about everything, I see people touching (so much) in the street and she is telling me, they enjoy, but I do not enjoy, it disturb me”
 - “positive I travel with her, I saw so many people, I learned other language as well, English I speak, yes something like that”

Alkohol - „I do not drink, I tried but I hate it”

- Mahmud - „I respect, at the beginning we were joining, wife mother’s house, Christmas food, several years we were joining them, but after we had children, we wanted to rise them as a Muslim, so we do not join anymore, we tell them about that Christmas, but for our self we celebrate Muslim... Ramadan and other...”
 - “what I appreciate, there is more organize, timing”

Alkohol - „I do not drink, and I was not drinking also when I met my wife“

- „my father used to drink, my uncles used to drink, up to age 20 I think I was taking a little”

6. Popis rozdílnosti v sociálních aspektech a jejich překonávání

- Lütfü - „many women working, because the life already change“
 - „all girls in my family, they are already working“

- “I do not know where hat tradition coming from, because normally in the history women were working all the time, in the garden, in the land, they were picking up cottons, they were working in farms”
- “women were working sometimes more than men”
- “my wife, she was hairdresser, and she was cutting hair from men, I did not have problem with that, because she made her life from this”
- “we are living in 21st century, you can not compare life 1000 years ago, everyone needs to work, otherwise you can not manage your life”
- “I do not have mind like that, if she will have opportunity she will work, better for social life, for condition, she made her own money...”
- “I made one mistake, I started to cook at home (smile), my wife she get used to it, eat from my hand, we have little trouble now, she does not cook and wait food from me”
- “I am cleaning home, throwing garbage, I help her with everything, we share the life, I dressed my children, I was changing pampers, I was washing my first child, even baby was calling me mama, mama”
- “I like, she is really strong woman, I like that, and I do not like that, if something happened to me, I know she will manage the life, that makes me happy”

Konflikty

- „We have quite a lot arguments because of 3 kids, school, job, business“
- „most of the time, the argument I make it easy, I have to“
- “I know, all arguments are no results, actually that’s why people do argument“
- „arguments exist in everywhere, does not matter you are from another culture or religion”
- “In the family, woman and man especially you have kids and stress life there will be argument for sure, but from my experiences I know, there is no point to make argument, because when you start, you will fight and then what...? You have no result”
- “I am the problem solver, if there is a problem, you focus on problem you put the problem behind you, if you stuck yourself in the problem, the problem is still there and you are in stress, what is the point you

have two way to go, you do not make a stress from problem and you do not care – it is not good actually, people starts be lazy or you solved a problem and you go further – it is me”

- “sometimes my wife stuck in the problem and she can not go further”

- “argument exist, but I am the one who is repairing that”

- “my wife, she shows me her emotion, I know when she is happy, when she is not happy”

- Khaled - „women has their own rules, man has their own rules, you can not call 50%50%, maybe in life but not in things, she cooks better for example, clean better... but hard things if I do, I do better I think.

- “this time she can work, how we will survive otherwise. But if I will have enough I will tell her if you enjoy, go job, if not stay at home.

- “I help at home, of course, I try cook, clean, wash.

- “Generally people not helpful, not friendly, unfortunately”

- “If you want conversation with people, they do not, but if you meet foreign to foreign, they are really friendly”

Konflikty - „She manage, I am angry and she is managing somehow, then we are OK“

- showing emotion is not problem, but she is crying early, it is little problem”

- Mahmud - „about equity, yes they are all equal”

- “they have same value, definitely and even in my believe woman has more value that my prophet, also says, first comes your mother, you should thank after again mother after again mother and then father comes, they are many sayings, in Islam about women”

- “women have value, they rise children, first teachers, they play a role in a life”

- “but about position, of course man has different position, because of the creation you can see, man has more for hard work, outside, protecting family, woman is more like emotional, giving a love, caring, so they are equal but they have different position”

- “duty for both I can say, at begin I was helping more, but then I had a back problem, I had accident, I don't mind cleaning, cooking, not

recently but when she was pregnant, during her pregnancy I was cooking a lot, this is the way of prophet, he was helping, cooking..”

Konflikty

- „she, she is the one, I think it is about character, not about culture, about my character, maybe I took after my grandfather, he was authority man, my father took after him, I am also”
- “if you asked me, I would prefer to be a calmer during the conflict, I appreciate her that she is one who keep calm”
- “if there is a problem I would hear about it, I do not like if when there is problem and I do not know what it is”

7. Popis problematiky cizinců na trhu práce v ČR

- Lütfü - “I am here 11 years, and I did not ask even for 1 czk, from social politics, I am paying every tax, but like foreigner I never go ask for even 1 czk for me, I have my business”
- Khaled - „not good salary, too many hours“
 - „Too many homeless, extremely drunk people, maybe because my job area, but I met other people and same, unfortunately“

8. Popis byrokratických problémů

- Lütfü - “I got visa to Czech Republic very easy, i had England visa, so I came here because of first baby, they gave me, and this time was more easy”
- Khaled - „everything is problem“
 - „if you want do something, it takes three month, minimum, sometimes six-seven month“
 - “I came with work permit, I had everything but still there was a problem, because of one signature”

9. Děti a budoucnost

- Lütfü - „no one knows what future hold, I want my children they know both of the culture, they can compare in the future”
 - „I have one worries, about boys behaviour, they are horrible for women, if someone hurts my kids I will not accept that”
 - „imagine you work very hard for children, you grow up your children and then one idiot come and hurt them, I am working at the nigh, I see how men behaviour to women, it is horrible, the way how they talk to women I really do not like it, it is dirty”

- „all religions bring good, I want to teach my children have respect, strong, helpful, be good, be not easy, be not stupid but also not be devil, be human”
 - „sometimes I wish move to Turkey because of the sea, but it is not easy, I have Czech wife, children... we do not know, and it is scary now, there is a war, now more save here, but we do not know what will be happened in ten years...”
- Odměny, tresty
- „My point of that questions, before they do that wrong you should make them far away from that”
 - „you have to find some strategy, they do not fell down in that wrong, then it will be too late”
 - „even you punish them, what is your benefit, they will run away from you, they will hate you forever, the punishment is not method making people better”
 - “anyway they will do mistake, but it depends to what, when they smoke, when they are 12, you must give them “na zadek”, every parents will do that, it will affect their healthy, so it depends what kind of mistake, but as I told we have to be focus, they do not close to do that mistakes that after you need punish them”
 - “I broke a glass, they will punish me – glass already broken, I got punch, it is not result...”
- Krize identity
- „the oldest one understand well, both of identity, others two they are too small”
 - “for example: my daughter, she wants be both, because of mother she wants be Czech, because of father she wants be Turkish, it is nice actually, she wants to keep family together”
 - “when we go to Turkey, she is absolutely Turkish, when we come to Czech Republic, she comes like Czech girl, she can communicate with both of the side”
 - “I want them open mind, I do not want they will be ignoring”
- Khaled
- „I think they will be Muslim, better, because if they will not be good in behaviour, Muslim will push them to be good“

- “you are not Christian here, so you can not manage them, 85% atheist, you hate religion, you look them like a terrorist, and you can see on the street how many people drunk, drugs... how many people respect their family?”
- “we will be here for now, but then move to better area, if they will grow with that behaviour, then we will have a big problem”
- “tradition I will show them from wife’s side, but not festival, they call Christmas, but it does not exist here”
- “Christmas we also accept it, but not festival”
- Jazyk - “I hope they will speak 5 languages (smile), there is 3 language which they should speak (Czech, Turkish, English)
- Odměny, tresty - “it depends, what they did, if they smoke, they started, I will try show them what is bad, if they stole, there will be bigger punishment, than they smoke, but I will show them from beginning”
- “firstly, I will try explain them, but if nothing happened physical punishment of course, if they will not understand”
- Krize identity - “I think they will be 70% Turkish, 30% Czech, because I have bigger family, than my wife, they will be in more contact with them maybe, that’s why I think”
- “if they will grow in Turkey, but it depends”
- Mahmud - „with children I speak Turkish, my wife speaks Czech, I think we made a good decision”
- Odměny a tresty - “physically no punishment, but we are teaching, but the punishment , the verbal punishment if it comes, they know they are doing something wrong, that be told many times, if they are breaking sisters or brothers rights, if they supposed to study older ones, and one on the computer and they are playing games, then punishment comes, verbal punishment, slaps especially to face and head, definitely we are against of punishing children but if it comes something like you know, to warn, but physically punishment I can say no, mostly we are verbal warning them”

- “we are showing them I think more love then generally, I can say from my side, also my wife is doing to, in my culture we show more love, kissing more, hugging more, telling I love you, they know they are loved”
- Krize identity - “I think they are living in Czech, but they would feel like in Turkey and the reasons, when they are there, they also see more welcoming, more love and relationship in my culture are very strong, even further relatives, we are very close to each other and we are stick, and more social, they experienced, I can see my older children when they go to Turkey they would like to stay there, they feel better”
- “here it is opposite, unfortunately, other then sister, mother, father, you do not meet much with your cousin, uncles... it seems very formal, that is the reason I think they will more below our culture”
- “from my point I always to move my country and live there, because of many reason, you can say climate, relations, language if not live there at least die there” (smích)
- “because I see when people here are dieing, they are alone, we are hearing from wife’s mother side and nobody join them, she lived there, even neighbour live next door and they do not joining her funeral, but in Turkey is different hundred people, sometimes thousands people join, they visit house, they bring food for many days, for help them”

10. Důvěra ve vlastní vztah

- Lütfü - “I believe me and my wife, our relationship in 100 %”
- „ we have done a lot of hard job together, we bring to our life some point together, and we fight hardly for it, three kids, growing up them, cleaning them, make them food, business, money, buy car, buy house, we have good life and we did it together, what we have done together, it makes our relationship so strong, sometimes we fight, stupid fights, but at the end we know very well what we have done, it is not easy to destroy“

- “I am working for my children, I am making business for them, if children will not be with me, what I will do with the money then?”
- Khaled - „for now I believe in our relationship“
 - „sometimes about lifestyle I am regret, but maybe in Turkey would be worse, so, she would also regret there“
 - „here, lifestyle is not good“
- Mahmud - „I did not regret, but you know, there was a time, when you argue someone, that time if the argument is big you may feel hurt, and you may wanna go away for a while, this is normal between every relationship, but never regret I married my wife and we had advantage not live Czech, not live in Turkey, we met in England and we live there, we lived in Amerika, we spent quite long time together, we solved most of the problem I think at the beginning, we spoke before we married...”
 - “I was also ready I know who I was married”
 - “I do not regret, I never regret”
 - „I like on her timing, organized, she keeps her promise, not to cheat, family taught her to be truthful, not be tricky “